

عنوان این کتاب در فهرست کتابخانه ملی است

این کتاب در فهرست کتابخانه ملی است و در فهرست کتابخانه ملی است

این کتاب در فهرست کتابخانه ملی است و در فهرست کتابخانه ملی است

در فهرست کتابخانه ملی است و در فهرست کتابخانه ملی است

	
M.A. LIBRARY, A.M.U. PE14792	
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ ارباعیات عمر خیام (۱) ۱۹۷۹	
کاسے رند خراباقتی دیوانہ مارا برخیز کہ پڑکنیم پیسانہ ز سہ	آہ سحرے ندر زمینسانہ مارا میٹانہ زان پیش کہ پڑکنند پیسانہ مارا
(۲) ارباعی	
گردست و ہر توبہ کھم یزداں مارا صدکار کنی کہ سہ غلام مست آں مارا	گرے نخوری طعنہ مزین مستان مارا تو فخر ہیں کنی کہ من سے نخوردم
(۳) ایضاً	
وزیم ہدی نیک شمارند اورا رنداں ہمہ پشت دست دارند اورا	مرداں نبود کہ خلق خوارند اورا رندے کہ نمود روے دستے بکرم
(۴) ایضاً	
کرده بعنیم زمانہ قانع مارا خود دست تہی بس مست مانع مارا	چوئل ز آب و گل آفرید صانع مارا ہوچستہ مرا ز سہ ہیں منع کنی
(۵) ایضاً	
حائے خوش کن تو این دل شیدا را بسیار بستاہد دنیا بد مارا	چوئل عمدہ نمی شود کے ستر دارا مے فروش بنور ماہ اے ماہ کہ ماہ بادہ

طالع بینی کے ساتھ اور دوسرے
 شکر کا منہم ہو کہ شریب کا
 پیادہ بھر دین اس کے کہ ہوا
 زندگی کا پیادہ ہو جائے
 طالع بینی شریب پیست
 جو کوئی بگون کرے ہو تو فخر مارا
 عالی ہندوئی طالع بینی
 شریب پیست روٹی ہو
 سہ عہدہ کنی کند
 مراد یہ کہ ذمہ داری نہیں کرتا
 سینے جب خولے تو ایست
 میں شریب کے لئے سی
 کوئی ذمہ داری نہیں کرتا
 اور اس وجہ سے نہیں کرتا
 تو شریب سب سے کی صحت
 ابھی پوری کر لو

لے بنی تیرے
طعن و قسے غذا
نہ از لے کے روشت

اور دوزخ کو جا جو
تیری محض اکیت بنے

بہشت میں بے قصہ
گوے جا بجے بنے

جی کی تیرے
نہیں کی سیر سیر

بی نہیں اسکا بھی
ہوئی محض میں بی

بار کوں نہیں جو
مٹے کو اب منہ

تواریکی دھانی اور شقا
نہایت کے اور کٹا کار

اور مابست وانی کو
کھوپڑی بچہ

دوسرا شہر کا مطلب
دوسرا جس ساہرا

رباعی	(۷)
در عید ازل بہشت و دوزخ بہ پا چون است کہ در بہشت رہ نیست مرا	اے کردہ ز لطف و قہر تو صنع خدا بزم تو بہشت است و مرا جہنم نیست
ایضاً	(۸)
دانی زہر دوسے گشتہ اساید ما آں کس نہ زنت ناظر او شاہد ما	بت گفت بہت پرست کاے عابد ما بر ما بہ جہاں خود تجھ لی کرد است
ایضاً	(۹)
کرتے ہمہ سال فتح باب است مرا دزکلاہ او جام شراب است مرا	بر دست یکے تیغ چو آب است مرا پہو سہ دل خصم کباب است مرا
ایضاً	(۱۰)
تا بے جنتے زنت از ہر ما تا بیتو چہ می گزرد بر سر ما	دانی کہ چہ بد نیست اے دلبر ما خود کس نفرستی و سپرسی ہرگز
ایضاً	(۱۱)
مے کا شفت اسرار نہا است مرا یک جبرہ پڑا ز ہر دو جہا است مرا	مے قوت جسم و قوت جانت مرا دیگر طلب دنیا و عقبہ نہ کنم
ایضاً	(۱۲)
دز مایہ ماسود کجا بود اینجا در اصل خرابات کجا بود اینجا	از آتش ما دود کجا بود اینجا آں کس کہ مرا نام خرابا بتی کرد
ایضاً	(۱۳)
حل کن بجاں خویشن مشکل ما زاں پیش کہ کوزہ کنند از گل ما	بر خیز و بیابنا بر اے دل ما یک کوزہ مے بیارتا نوحہ کنیم
ایضاً	(۱۴)
تلقین ز شراب و جام گوئید مرا	چوں فوت شوم ببادہ شوئید مرا

دوسرا جس ساہرا

نام خراباں زکھار

دو سو فکری

خرابات کی بنا دہی

کمان خدا کیادہ

میں خرابات میں تھا

”آئی“

”آئی“

	رباعی	(۲۹)
جان دل جام جامه زمین شراب آزاد از خاک و باد و آتش آب		مادے و معشوق دریں کنج خراب فارغ ز امید رحمت و بیم عذاب
	ایضاً	(۳۰)
جان دل دین عقل مرہون شراب بنیاد نسا و خانہ مانند حباب		مایم دے و مطربے اس کنج خراب سر در سرے گرد دوسے در سرما
	ایضاً	(۳۱)
باشد کہ بجوے رفتہ باز آید آب بود از پس مرگ ماچہ دریا چہ سرب		باطنی گفت ماہی در تب و تاب بط گفت کہ چون من و تو گشتیم کباب
	ایضاً	(۳۲)
بہ زان باشد کہ دیگران ابر لب پایے من و جستن و صالت ہمہ شب		بر پایے تو بوسہ دادن لے قمع طرب دست من و دامن خیالت ہر روز
	ایضاً	(۳۳)
چون نیست ہر چہ نیست نقصان شکست انگار کہ ہر چہ نیست در عالم ہست		چون نیست ہر چہ ہست جز باد بہرست پندار کہ ہر چہ ہست در عالم نیست
	ایضاً	(۳۴)
کیس عمر گذشتہ در نیایے دریا ب تو نیز شب روز ہمیں باش خراب		روز دومہ صلت مست میخوے تاب دانی کہ جہاں رو بخرابی دارد
	ایضاً	(۳۵)
جان کردہ فدای لب خندان شراب ہم بر لب ساغر آردہ جان شراب		مایم نہادہ سر بفرمان شراب ہم ساقی ماعن صراحی در دست
	ایضاً	(۳۶)
در کوئے حضور مقبلے را دریا ب	ناہ	در کوئے نیاز ہر دے را دریا ب

سلا یک بھلی
سازد غافلکہ کباب
بدری غنی است کما
ناید پیش و ہم
چون یابی از ہم
بویایہ کو پیش
چوادی در غلی
بوسلای بانیں
بوسلایاں
خیال بکار
بہر دست
چون نیست
چون کہ ہر چہ
تو پیش ہوا
دریا بے تاب
ہو جائے
بہی جو کہ
کی طے جو
سینہ جو اسے
کوئی نقصان

کوئی نقصان نہ
نہیں جو اسے
بہر جو کہ نیست
بہت اور بہت
نہیں چھوٹا
چھوٹا ہے
کے

کعبہ آب دگل بیک دل نرسد
 کعبہ چہ روی برو دے را دریاب
 (۳۷)
 جابے دے و ساقی برب گشت
 هشنوخن بهشت و دوزخ از کس
 (۳۸)
 چوں نیست حقیقت و یقین اندر دست
 ہاں تا نہ نیم صاغر بادہ ز دست
 (۳۹)
 اگر گل بنو نصیب ما غار بس است
 اگر بچہ اسجادہ و شیشی نہ بود
 (۴۰)
 اجزائے پیالہ کہ دوشے پیوست
 چندیں سر و دست نازنین جہاں
 (۴۱)
 امروز ترا دست رس فردا نیست
 ضائع کن ایندم اردولت خدایت
 (۴۲)
 لے چرخ فلک خرابی از کینہ تست
 اے خاک اگر سینہ تو بشکافتند
 (۴۳)
 آں بت کہ دلم ز بہر اوار شدہ است
 من در طلب علاج خود چوں کو شتم
 (۴۴)

کعبہ چہ روی برو دے را دریاب	کعبہ آب دگل بیک دل نرسد
ترا نقد و ترانسیہ	ریاضی
این جملہ مراد ہم ترا گشت بہشت اگر رفت بدوزخ و کہ آمد ز بہشت	جابے دے و ساقی برب گشت هشنوخن بهشت و دوزخ از کس
ایضاً	(۳۸)
نتوان بامید رشک ہمہ عمر گشت در بے خردی مرد چہ پیشا رچہ گشت	چوں نیست حقیقت و یقین اندر دست ہاں تا نہ نیم صاغر بادہ ز دست
در بے خردی مرد چہ پیشا رچہ گشت	ایضاً
(۳۹)	
دو نورنی رسد با نار بس است ثاقوس کلیسیا و ز نار بس است	اگر گل بنو نصیب ما غار بس است اگر بچہ اسجادہ و شیشی نہ بود
ایضاً	(۴۰)
بشکن آن روا نیدار و دست از مرکز پیوست و بکین کہ شکست	اجزائے پیالہ کہ دوشے پیوست چندیں سر و دست نازنین جہاں
ایضاً	(۴۱)
و اندیشہ فردا است بجز سودا نیست کیں باقی عمر را بہا پیدا نیست	امروز ترا دست رس فردا نیست ضائع کن ایندم اردولت خدایت
ایضاً	(۴۲)
بیداگری عادت و برنیہ تست بس گوشت قیمتی کہ در سینہ تست	لے چرخ فلک خرابی از کینہ تست اے خاک اگر سینہ تو بشکافتند
ایضاً	(۴۳)
اد جابے دگر بجم گرفتار شدہ است چوں آنکہ طبیب است بیمار شدہ است	آں بت کہ دلم ز بہر اوار شدہ است من در طلب علاج خود چوں کو شتم
ایضاً	(۴۴)

کعبہ آب دگل بیک دل نرسد
 کعبہ چہ روی برو دے را دریاب
 (۳۷)
 جابے دے و ساقی برب گشت
 هشنوخن بهشت و دوزخ از کس
 (۳۸)
 چوں نیست حقیقت و یقین اندر دست
 ہاں تا نہ نیم صاغر بادہ ز دست
 (۳۹)
 اگر گل بنو نصیب ما غار بس است
 اگر بچہ اسجادہ و شیشی نہ بود
 (۴۰)
 اجزائے پیالہ کہ دوشے پیوست
 چندیں سر و دست نازنین جہاں
 (۴۱)
 امروز ترا دست رس فردا نیست
 ضائع کن ایندم اردولت خدایت
 (۴۲)
 لے چرخ فلک خرابی از کینہ تست
 اے خاک اگر سینہ تو بشکافتند
 (۴۳)
 آں بت کہ دلم ز بہر اوار شدہ است
 من در طلب علاج خود چوں کو شتم
 (۴۴)

ہر دل کہ درویش و محبت بستر است	تو اگر ساکن مسجد است و گریز اہل کنشت
در دفتر عشق نام ہر کس کہ نوشت	آزاد زد و زخمت فایغ ز بہشت
(۴۵)	رباعی
دوری کہ درد آمدن و رفتن ماست	آزاد نہ بدایت نہایت پیدا است
کس مے نزدیک می درین معنی راست	کین آمدن از کجا و رفتن کجا است
(۴۶)	ایضاً
ساقی چو زمانہ در گشت من و تست	دنیا نہ سرچشمہ من و تست
گزار کہ مثنیان من تو جام مے ست	می داں بقیں کہ حق بہت من و تست
(۴۷)	ایضاً
ما کا فر عشقیم و مسلمان دگر است	ما موریہ عشقیم و مسلمان دگر است
از مارغ زرد و جگر پارہ طلب	باز کہنہ بازار چہ نقشب فروشان دگر است
(۴۸)	ایضاً
مے خیزد ان و شاد بودن آئین نیست	فایغ بودن ز کفر و دین وین نیست
گفتم بمر و س دہر کاہن تو چیست	گفتا دل حسرم تو کاہن نیست
(۴۹)	ایضاً
سر از ہمہ ناکساں نہاں باید داشت	را از از ہمہ اہلماں نہاں باید داشت
بنگر کہ بجائے مردماں مے چہ کنی	چشم از ہمہ مردماں ہاں باید داشت
(۵۰)	ایضاً
اسرار ہاں چنانکہ در دفتر ماست	گفتن نتوان زانکہ وبال سر ماست
چوں نیست درین مردم ناداں اہلی	گفتن نتوان ہر انچہ در خاطر ماست
(۵۱)	ایضاً
گویند کہ شے بہاہ شعباں نہ دوست	نہ نیز و جب کہ آں مہ خاص خداست
شعبان ز جب بہاہ خداست و رسول	ما مے رمضان نوریم کاں خاصہ ماست

ملکہ ہستی
مسلمان ہو یا کافر
مفق نہ دین
بر کلام کھا باور
بہشت در دوزخ
علم سے آزاد ہو گیا
آئی ملکہ دوسرا
نظر کا مطلب یہ ہے
کہ ہم عاشق بنیں یا
پس چاہے
سہ پہلے بارغ زرد
چہ اگر تم کو نصب
سین تلاش ہو تو نہ
اور بار بار بیٹھا
نصیب یک پیش
سکا نامہ جو جوشی جو
آہ آہی مے پینے
سفر دین سے جو

وہ کہ فحش نہا پیرا
کام جو اور یہ سب
سے کہ میں نے جو
عوض دہے ایک
روز اسکا میرا چہا
زوش نے کہا کہ میں
دل خوش تھا
اچھا کچھ نہیں
یہاں

لعل طاعت جو
 سر پرست و سپیش سب
 تو بے عقل کہلاؤ گکارو
 اگر میل پہوشیا رنگ زندگی
 سحرانہ گار تو خوش نہیں سنا
 اسے کہہ آواز عقل میں
 غم نہ دگا میں بہتر ہے جو
 سران و نون ماتوں کے دینے
 سحر زندگی بسر کرد اور
 غم لا اور ادھار پائس
 انکوں ۱۲۰۰ سی ملے ہیں
 اگر کسی کو کوئی غم ہو تو پہن
 سے بدتر کا مال دیکھے یا کسی
 دوسرے کا حال پہنچے جو کہ
 دنیا میں غم سے کوئی آزاد نہیں
 ایسے لازمی طور پر وہ بھی اپنا
 غم بیان کرے گا تو بھر پور پھن
 دے گا غم ایسے کم ہو جائیگا
 کہ نہ بھی بڑھ سکتا ہو

	رباعی	(۵۲)
چوں مست شوم در خردم نقصان مست من بندہ آنکہ زندگانی آن مست		چوں ہشیارم ز من طرف پنهان مست حالیست میان مستی و ہشیاری
	ایضاً	(۵۳)
چرکن قدحے گر چه ترا در دسراست بشباب کہ عمرت کے پسر در گذراست		زاں بادہ کہ عمر را حیاتے دگر است بر نہ بکفیم کہ کار عالم سست
	ایضاً	(۵۴)
یا قضا کا رخویش مشکل شود دت تا خوشدلی تمام حاصل شود دت		برگے کہ تنے ملازم دل شود دت حال دل دیگرے ببايد پُر سید
	ایضاً	(۵۵)
منزگہ عاشقاں چه دوزخ چه بہشت زیر سر عاشقاں چه بالین چه خشت		در چشم محققاں چه زیبا و چه زشت پوشیدن بیدلاں چه اطلس چه پلاس
	ایضاً	(۵۶)
ایک کا میں ز دور جہاں است گشت از ہر چه گذشتیم گذشتیم گذشت		عمرے بجل و بادہ برتیم بگشت از نے چون نہ ہیچ مرادم حاصل
	ایضاً	(۵۷)
اندر ہمہ آفاق بگشتیم بگشت راہے کہ برفت راہ راہ باز بگشت		بسیار بگشتیم بگرد و رودشت از کس نشنیدیم کہ آمد تیں آہ
	ایضاً	(۵۸)
چشم تو پیالہ و شرابش جانست اشکے است کہ خون دل رو نہانست		لعل تو مے مذاہب ساغر کانست آں جام بلوری کہ ز مے خندانست
	ایضاً	(۵۹)
لوح و قلم بہشت دوزخ می جبت		برتر ز سپہر خاطر مروز خشت

نام عالمی پھر
 گویں بر نیں
 کوئی اس زانیہ
 بی بی کواد و پیر
 آج
 دیکھو اور لوگ بھی میری
 میں جیسے گزنا نہیں
 آجی سے ہی

پس گفت مرا معلم از علم درست	روح و قلم و ہشت بے دوزخ با تست
(۶۰)	رباعی
بسیار بگشتم بجز دور و دشت	یک کار من از گشت ہی نہ گشت
در ناخوشی زمانہ باے عسرم	گر خوش بگذشت یکدی می خوش نگذشت
(۶۱)	ایضاً
در پردہ اسرار کے رازہ نیست	زیں تعبیر جاں بچ کس آگہ نیست
جز در دل خاک بچ منز لگہ نیست	افسوس کہ ایں فسانہ ہم کو تہ نیست
(۶۲)	ایضاً
ہر سبزہ بر کنار جوئے رستہ است	گو یا ز لب فرشتہ خوئے رستہ است
باں بر سر سبزہ پا بخواری نہی	کاں سبزہ ز خاک لہ رشئے رستہ است
(۶۳)	ایضاً
مئے بر کف من نہ کہ دلم در تاب است	دیں عمر گر زیر پایے چوں سیلاب است
بر خیز کہ بیداری دولت خواب است	در یاب کہ آتش جوانی آب است
(۶۴)	ایضاً
درد و ہر بر نہ سال تحقیق ز رست	زیرا کہ درین اہ کے نیست درست
ہر کس ز زوہ دست عجز در شاخے رست	امروز چوئے شناسن فردا چو نخست
(۶۵)	ایضاً
آں بہ کہ درین زمانہ کم گیری دوست	با اہل زمانہ صحبت از دور نگہ دوست
آں کس کہ بجلگی ترا نکسیر بد دوست	چوں چشم خرد باز کسی شمنست دوست
(۶۶)	ایضاً
اے آمدہ از عالم روحانی تفت	حیراں شد در تیج و چہار شش و ہفت
مے خور چو ندانی از کجا آمدہ	خوش باش ندانی کجا خوابی رست
(۶۷)	ایضاً

ملکہ ہم دنیا میں
بہشت پرست ہیں وہ
نہیں وہ چھان لارہ گر
کوئی کام نہ بنا پھر جب
دہانہ کنگری سیخ
جس پر کونین و قہر
خیال ہو کہ اس کوئی
کی حالت ہی کو ایک
مانس ہی ہم سے تمام
اور خوشی کے ساتھ
بیا جو جو ایسا نہ ہو
عین حیرت سے گزری
اے بیٹے دانا
تحقیق تا نہیں ہوتی
اسو سے کہیاں کوئی
مفتی نہیں کہ شخص
کمزور کامل بیا کرتا
جو بیاں موزوں کی
طوبی جو خوشنما نہی

سب سے بڑی سچائی یہ ہے کہ
ہم نے اس عالم کو جاننا
نہیں سیکھا انسان
سب سے بڑی سچائی یہ ہے کہ
ہم نے اس عالم کو جاننا
نہیں سیکھا انسان
سب سے بڑی سچائی یہ ہے کہ
ہم نے اس عالم کو جاننا
نہیں سیکھا انسان

	رباعی	(۷۵)
در دلم زین اگر مرا یک خشت است گویند ترا و چه می کنی دانست	آن چه می است گر چه نامی ز نیست دراغ و دستار ز مریم رشت است	
	ایضاً	(۷۶)
یک هفته شراب خورده باشی پوست در مذہب ما شنبہ و آدینہ یک است	ہاں تا نہ نہی تو روز آدینہ زد دست جتار پرست باش نہ روز پرست	
	ایضاً	(۷۷)
غاسے کہ بر میر باے ہر چوئے است ہر خشت کہ بر کنگرہ ایوانے است	زلف صنیعہ ابروئے جانانے است انگشت مزید و سر سلطانے است	
	ایضاً	(۷۸)
دل سر حیات را کہا ہی دانست امروز کہ با خودی ندانستی هیچ	در موت ہم اسرار الہی دانست فردا کہ ز خود روی چه خواہی دانست	
	ایضاً	(۷۹)
گر از بے شہوت و ہوا خواہی رفت بسگر چه کسے و از کجا آمدہ	از من خبرے کہ مینوا خواہی رفت میداں کہ چه میکنی کجا خواہی رفت	
	ایضاً	(۸۰)
نیکی و بدمی کہ در ہنسا و بشرست با چرخ نکلن حوالہ کا نہ رہ عقل	شادی و غمی کہ در قضا و قدرست چرخ از تو ہزار بار بیچارہ ترست	
	ایضاً	(۸۱)
ایں کوزہ چمن عاشق زاری بودست ایں دستہ کہ در گردن اومی بینی	در بند سر زلف نگاری بودست دستے ست کہ در گردن یاری بودست	
	ایضاً	(۸۲)
خیام زہر گنہ ایں ماتم چیست	در خوردن غم فائدہ بیش و کم چیست	

سلا اگر رہا
زین پر ہم سلاک
بی کوئی غولای می
بھی جزو می لڑا
کیا نیست بی سکون
کہ دلا و گنگے زنی
کہ اس میں سبایا
کیا کہ تو شراب کی
نہت اُسے ادا کرے
یہ سنا ہوں کہ اگر
پہیری زندہ اور
گپوں میں کہ کاتی
بولی جو اسکو سن
یکے کو گناہی
۵۵ یا چھائی برائی
جوانان کو پیش تیری
اسکو سنا ہے جو کہ گناہ
اور یہ سنا ہے

سراستان ہم سے
غلات ہوا اور
سراستان ہر
جگہ غنیمت
غیر سر آستان
سے بزار دہ
زادہ بہادر
باجا پوری

ملے شاعر کا ہر
 گو گو کہ جھنجھکی میں کہیں
 شہزادہ اور سردار
 مہل کو سننے کے واسطے
 پیش ہوں ملا کہ میری
 عود سے کسے خفا
 کہ باغیہ ترکین کو
 ادیب کہنا بلکہ سیراں
 پیاں بناؤ کہ اسلام
 سے میں خود بھی
 دیکھنے کے واسطے بھی
 بل سچے پیشہ
 چاہوں "اسلام
 دنیا میں خود نہیں
 اور اپنے آپ کے
 دونوں مہجرات
 بھجوں اور میرے
 ساتی آ کر نہت
 کہ اس کو دھڑک رہا
 ہے آج

نسخه در بار اعیان حاج میرزا محمد باقر
در فصل مبارک است
که در نسخه ای که یک
بجایست و در نسخه دیگر
از نسخه نام بردارنده این
از نسخه نام بردارنده این

پیش آر قدح کہ بادہ نوشانِ صبح	آسودہ زمسجد اند و فارغ ز کنشت
(۱۰۶)	رباعی
لے لے لبیل یار میدار بدست	زان و کہ شکر تباری یں کار بدست
زان شد ز مے لعل قدح بر خور دا	کا و رو بخون دل لب یار بدست
(۱۰۷)	ایضاً
عشق ارچہ بلاست آں بلا حکمِ خداست	بر حکمِ خدا ملاست خلق چہ راست
چوں نیک بید خلق بقدرِ خداست	پس روز پس حساب بندہ چہ راست
(۱۰۸)	ایضاً
آباد خرابات ز مے خوردنِ ماست	خونِ دو هزار توبہ در گردنِ ماست
گر من نہ کنم گناہِ رحمت چہ کند	آرایشِ رحمت از گنہ گردنِ ماست
(۱۰۹)	ایضاً
نہ لائقِ مسجد منہ در خورد و کنشت	ایزد دانند گل مرا از چہ سرشت
چوں کافر و ریشم و چوں فحشہ زشت	نہ دین و نہ دنیا و نہ اُمید بہشت
(۱۱۰)	ایضاً
در ہر دشتی کہ لالہ زاری بودہ است	آں لالہ ز خونِ شہر یاری بودہ است
ہر برگِ بنفشہ کن ز مین می روید	خالیست کہ بر رخ نگاری بودہ است
(۱۱۱)	ایضاً
باما نگذارند دے یارانت	غمِ خوار شدن ز دستِ غنچہ ارانت
خورشید تو بہ روزنِ ما چوں افتد	کز ذرہ فرو دستِ ہوادارانت
(۱۱۲)	ایضاً
چوں دی پری ما بہ بیکار گذشت	شادی غم و محنت و تیار گذشت
امروز با نچہ میرسد خوش مے باش	کیں نیز چنانچہ آمد انگار گذشت
(۱۱۳)	ایضاً

سلطہ معنی
کوہ کا کما جو گردہ بلا
مذاکا حکم دی بہر جب
وہ مذاکا حکم دی نو
ظنون مانع کوہ
کیوں کہ نہ ہند
جب ہر نیک بہر خدا
ہی کیوں نہ ہو
بندہ نہ ہوں
سہا جاہی آج
میں میرا عجیب
کہ قابل مسجد کے ہو
اور نہ ہشت کے
لایع علوس نہیں
نے مجھے کہاں کی
میں سے بنا ہوا
ایکے بعد کا شمشاد
کیلیے چکنا چوک
ہر آج

از گردش چرخ هیچ مفہوم نیست ہر چند بکار خویش در سے نگریم	جز رنج زمانہ هیچ مرہوم نیست عمر بگذشت و هیچ معلوم نیست
(۱۱۳)	رباعی
پیش از من تو میل نہلے بودست ز ہمار قدم بخاک آہستہ نہی	اگر وہ فلک برلے کا لے بودست کاں مرد اک چشم نگارے بودست
(۱۱۵)	ایضاً
در بزم خرد عقل دلیل سرہ گفت گر نااہلی گفت کہ مے ناسرہ ست	در روم و عرب مینہ و میسرہ گفت من چوں شنوم چونکہ خدایش سرہ گفت
(۱۱۶)	ایضاً
ساقی قدسے کہ ہست عالم ظلمات از جان و جہاں ہر جہ در عالم ہست	جز رے توفیت در جہاں بحیات مقصود توی و بر محنت صلوات
(۱۱۷)	ایضاً
ساقی مے معرفت مرا کمرت است بے معرفت آدمی چہ کار آید هیچ	در شرب مے معرفت مصیبت است مقصود آدمی ہیں معرفت است
(۱۱۸)	ایضاً
ساقی فلک در بحر عطای تو کفے است در کعبہ جاں زہے شرف گر برسم	در کسے تو صد کعبہ جاں در طریقت در درہ کعبہ ہم بمیرم شریعت
(۱۱۹)	ایضاً
ساقی نظرے کہ دل خوش و دیدن تست ناگفتہ دست ضمیر ما سید اند	جاں شاد و خوشہ بینی خرمن تست جاں ہم جہم عاشقان لعل روشن تست
(۱۲۰)	ایضاً
ایں گنبد لا جوردیں دریں طشت یک چند از افتقارے دوران قصنا	بسیار گشت است و گر خواہد گشت مانیز چو دیگران رسیدیم و گذشت

لے میک
نزدیک سر دشن چنے
سکون می نمودی تو ہی
سہ کردیا کو سغ ہو
بجے سولے لے
زمانہ سے کوئی چیز
نہیں ملتی جہاں تک
نہیں اپنے کام میں نظر
سکون ہوں ہی ہے
گنبد گئی اور کعبہ
معلوم نہیں، لے
لے ساقی دنیا ایک
نارک عالم ہوا
ہیں اگر کوئی اہم چیز
تو پتھر پر ہی ہے
کہ مقصود عالم تری
عمر پر در و درو فلک
دو بجے جہاں ہی جاتا
لا پتہ دیا جاتا ہو

کافی ظہر الباری "عالم شرب" سلام اور تبرک اور تبرک سلام اور تبرک "لے"

نام میں جو یہ خاک آؤنی نظر آتی
 دی اسکو تھکے کہ یہ خواہم کے دل کا
 بخاری خواہم کے اور اس جسم کا
 بخاری خواہم اپنے وقت کا ایک بڑا
 آدمی تھا اس طرح سے جہاں ہیں
 تو ہم کے مجھ سے کہ وہ عجب باریان
 باریک ناک کی شمشاد اور کی کم
 کا باغیچہ ہادی کی نقیص میں جو
 تمام اجزا جن سے مراد جو یہ
 گرا تھوڑے قسم کی رعایت
 لئے ہیں اسلئے تھوڑا کعبہ سب
 مقامات بندگی ہر باغیچہ کا
 گرا تھوڑے بندگی کا اجڑا جڑا
 اور سچ اور سلیب نام بندگی کے
 نشانات ہیں اسلئے ساتی
 ہم صرف جبر و ستم کو دیکھتے
 دیکھتے ہوتے ہیں خدا کو
 کہ تھوڑے نظر سے کہہ رہے ہستی
 جو کہیں تھوڑے

[illegible]

ساقی پر
دل ہست بہ پیش جو کراں
نہ دلی و غم کو پہچاننا نہیں
وہ تیر ہی نہیں کہ کیا کر شادی
سیا جو دھرم سیا جو وہ اکہاں
شراب کو نہ پاکی تا منتر نہ پائے
بلا بھجنا جو بندہ انٹر لے کینہ کرد
شراب کے دقت سنانے کو
نیکہ کرتی جو اور سوخت کی قدر

نیکہ کر سکا کوئی نہیں جاتا
بچ کی قید اس واسطے ملانی گدوہ
اؤد کو کچلے دم کہ نہ گسٹے فہ
ساقی ایک نفس شرابی
کو نہ جھنپنے کا عالم عین کی
بہاں منہ میں ہستی عشق ہی
کھادی۔ غور کر دقہ روز و چہرہ
وہ بارگشت یہ کہ آں دنیا آبادی
اور اس کے مقابلہ میں کو نہ اور بہشت
کچھ بھی نہیں کہ کو نہ جہان

انجاستے وسائی و آنجاست ہیں	پس نہ دو جہاں بلے نہ وسائی عیبت	
(۱۲۹)	رباعی	
ساقی دل من کہ شادی از غم شناخت	جز جامے از عیم عالم شناخت	
مے وہ کہ دم صبح جاں بخش دم است	کس غیر سچ قدریں دم شناخت	
(۱۳۰)	ایضاً	
ساقی قدرے کہ آنکہ این خاک سرشت	خط بر سر سازستی و عشق نوشت	
معمور بود پشا ہر و بادہ جہاں	مورود بود بکوشہ و دور و بہشت	
(۱۳۱)	ایضاً	
از منزل کفر تا دین یک نفس است	وز عالم شک تا بقیں یک نفس است	
این یک نفس عزیز را خوش می دار	کز حاصل عمر ما ہیں یک نفس است	
(۱۳۲)	ایضاً	
آں لعل گراں ہزار گانی دگر است	واں و تر یگانہ را نشانی دگر است	
اندیشہ این و آن خیال من و تست	انسانہ عشق را زبانی دگر است	
(۱۳۳)	ایضاً	
امروز کہ نوشت جوانی من است	مے نوشم از آنکہ کامرانی من است	
عیبش گنبد ترا کہ تلخ است خوش است	مخمت از آنکہ زندگانی من است	
(۱۳۴)	ایضاً	
لے دل چو زمانہ می گسند غمناکت	ناگہ برود ز تن روان پاکست	
بر سبز نشیں و خوش بزمی رونے چند	زاں پیش کہ سبزہ برود از خاکست	
(۱۳۵)	ایضاً	
جز حق حکمی کہ حکم را شاید نیست	ہستہ کہ ز حکم او بروں آید نیست	
ہر چیز کہ هست آں چنان می باید	آں چیز کہ آں چنان نمیباید نیست	
(۱۳۶)	ایضاً	

ان روزوں کے معنی کو نہ اور
بہشت، باد و نور کو نہ
ازیش کام نہ تو غوری
نور کو نہ "ص"
نفس را در و جان باقی
نہ کہ دنیا کا ہی اور
جستار و فرشتہ
ایک ہی غنیمت کو نہ
ایک ہی

چوں لاله بخور و ز قدح گیر بدست حے نوش مخور غصہ کہ ایہ چرخ کس	بالا رخے اگر ترا فرصت هست ناگاہ ترا چو خاک گردان دست
(۱۳۷)	رباعی
چوں باد بے شد آدم جا بکست از ضعف کنوں چوں نفس بیار	زاں پیش کہ بیچارہ تنم بود درست می آیم و میروم می ساکن و بیست
(۱۳۸)	ایضاً
بس خون کساں کہ چرخ میباید بر خیت بر حسن و جوانی سے پس غرقه مشو	بس گل کہ بر آید از گل و پاک بر خیت بس غنچه زنا شکفته بر خاک بر خیت
(۱۳۹)	ایضاً
ساقی قدح کہ شمع دل در نگر نیست آہ از سے لعلت کہ بریں بادہ ناب	تا ز آتش سے زندگی از سر نگر نیست ہر کس کہ لبے نہاد لب بر نگر نیست
(۱۴۰)	ایضاً
ساقی پیش است مہ ماہ افروخته است دانی کہ اجل چو برق خرمین سوز است	مے دہ کہ فلک نکتہ آموخته است تا در نگری خرمین ماسوخته است
(۱۴۱)	ایضاً
ساقی چہ کنم کہ دل کبابم ز غمت ہر چند گئے خرابیم شرح دہ	مدهوش ترا ز مست شرابم ز غمت بالند کہ پیش از اں خرابیم ز غمت
(۱۴۲)	ایضاً
سیم ارچہ نہ مایہ خرد وندان است از دست تہی بنفشہ سر بردا فوست	سے میماں را باغ جہاں زندان است وز کیسے زردہاں گل خندان است
(۱۴۳)	ایضاً
سر دست عالم معانی عشق است لے آنکہ خبر نداری از عالم عشق	سر بیت قصیدہ جوانی عشق است ایں نکتہ بدانکہ زندگانی عشق است

سلف نیست
بہار کا سال بیان کرتا
دو کیسے پیش ہو اکی
ظاہر اور نہ کہ تھا
یہ اس وقت کا بیان ہے
کہ جب میں جوان تھا
اور اسے یادوں کی
سانس کی طرح ایک
دم بیت ہوں پاک
دیر بیتا ہوں
مے در نگر نیست
مرا در روشن نہیں ہوئی
دوست سے شراب
باد و دل کی غفلت
اور غفلت کا بیان ہے
سر جہ سے اس بارہ
تاکہ ہر پل سے
نکاح ایچہ نہ تھا

سید مریحہ
بحر غنای
بخت شکر
زینب
شاہدانی
عبدالباقی
چسپہ

گیم کہ ز خاک بر گیری سیر ما	ما سر زده تو بر نخور ایم گرفت
(۱۵۲)	رباعی
شاقی بہ ہم گرت یا قوت لب است	در آب خضر بجائے آب عنسب است
گر زہرہ بود مطرب و سیے ہمدم	چوں دل نہ بجای بود نہ جلے طریب است
(۱۵۳)	ایضاً
ساقی زے کہ علت آن اساقی است	دل پر گنم تاملے از من باقی است
مشتاقم از آن بدیدنت گستاخم	گستاخی من ز غایت مشتاقی است
(۱۵۴)	ایضاً
شاقی نہ رخسار تو جان ہمہ است	دلدارین سست و دلستان ہمہ است
خورشید صفت نہ مہر در آب خوش است	تنہا نہ افراں من کہ ز آن ہمہ است
(۱۵۵)	ایضاً
در عشق تو ارملاستم ننگے نیست	با بیخراں درین سخن جہنگے نیست
اں شربت عاشقی ہمہ مرداں است	نامرداں را ازین قدح رنگے نیست
(۱۵۶)	ایضاً
گفتیم کہ گرد دست باشد عمدت	بر قاعدہ تخت باشد عمدت
کے دانستم کہ ہمو بنیاد جہاں	لے نور و دیرہ سست باشد عمدت
(۱۵۷)	ایضاً
گفتیم کہ سر زلف تو بس سرخورد است	گفتا کہ تو تن نہ اگر در خورد است
گفتیم کہ روئے ز قامت بر نخورم	گفتا کہ ز سر و کسے بر فخر و است
(۱۵۸)	ایضاً
گویند مرا دوزخی باشد مست	تو نیست خلائی دل و رفتواں است
گر عاشق مست دوزخی خواہد بود	فردا میں بہشت ہموں کہفت و مست
نہ گرامش و ہموں (۱۵۹) بہ دوزخ باشند	نہ راجوں

سطر پریشان دل
 میں کوئی چیز بھی نہیں معلوم ہوتی
 لگا لگا کر گمیری میں کیا کشتن
 نظارے جو ہو اور بیادیں بجا
 شرب بھیات ہوا ہو دھڑ
 سطر پر دیکھیں ہمیں تو وہ
 چیزیں گول پریشان ہو وہ
 بیکاریں، سطر کے سان بنزا
 رخساروں کی جان و
 میری لہجہ اور دھڑ
 وہیں دستان ہو گا جو صرف
 اگر ان میں دوا ہے تو کس
 کام کا ہو گا اگر وہ روشن ہو کر
 دنیا کو نہیں پہنچائے میں پہا
 جو اسی طرح ہے میں نہیں
 جھگڑا ہوا تو کچھ نہیں کہ
 سب جھگڑا میں تو میری
 سطر کوک جھگڑا کہتے ہیں
 سرشاران دوزخی ہو گا جیسا
 اسکو ایک تھل اچھٹا
 ہوں اگر تو تمی عاشق
 رست دوزخی ہو گئے
 پھر کیسیں گے کہ
 بہشت میں ایک دہا
 نظر آئے گا
 عبد الباقی آسی

(۱۶۶)	رباعی	ساقی کہ لبش مصنع یا قوت است ہر کس کہ نشد کشته بطوفان غش	دل را غم و قوت و جان ا قوت است در کشتی نوح زندہ در تابوت است
(۱۶۸)	ایضاً	لے ساقی ازاں مے کہ دل دین نیست اگر نیست شراب خوردن آئین ثنا	پژگن قدحے کہ جان شیرین نیست معتوقہ بجام خوردن آئین نیست
(۱۶۹)	ایضاً	در میج سرے نیست کہ اسرارے نیست ہر طائفہ از نو ذرا ہے در پیش کرت	دل را خبر از اندک و بسیارے نیست اٹارہ عشق را کہ سالارے نیست
(۱۷۰)	ایضاً	گل گفت باز لعل من مے نیست بلبل بزبان حال با او مے گفت	چندیں تم گلاب گراوسے چسیت یک روز کہ خندید کہ سارے نگریت
(۱۷۱)	ایضاً	بدنامی من ز عرش و کرسی بگذشت فی الجملہ خوشی نیست اگر دست مہر	دیں عمر عزیز نیز از سی بگذشت صد کا سہ پیایے کہ عروسی بگذشت
(۱۷۲)	ایضاً	ساقی دل من ز مردہ فرسودہ تر است ہر چند بخون دیرہ دامن شودیم	کو زیریں زمین دل آسودہ تر است دامان ترنم ز دیدہ آلودہ تر است
(۱۷۳)	ایضاً	ساقی مڈرا ز غم تو ام آہ کہ نیست مقصود منی و جز تو کس در دل من	عبرم ز رخت حق ست آگاہ کہ نیست دانند کہ نیست شمع بالند کہ نیست
(۱۷۴)	ایضاً	ساقی دل من ز دست اگر خواہد رفت بحراست گجا ز خود بدر خواہد رفت	

ساقی کہ لبش مصنع یا قوت است
ہر کس کہ نشد کشته بطوفان غش
دل را غم و قوت و جان ا قوت است
در کشتی نوح زندہ در تابوت است
لے ساقی ازاں مے کہ دل دین نیست
اگر نیست شراب خوردن آئین ثنا
پژگن قدحے کہ جان شیرین نیست
معتوقہ بجام خوردن آئین نیست
در میج سرے نیست کہ اسرارے نیست
ہر طائفہ از نو ذرا ہے در پیش کرت
دل را خبر از اندک و بسیارے نیست
اٹارہ عشق را کہ سالارے نیست
گل گفت باز لعل من مے نیست
بلبل بزبان حال با او مے گفت
چندیں تم گلاب گراوسے چسیت
یک روز کہ خندید کہ سارے نگریت
بدنامی من ز عرش و کرسی بگذشت
فی الجملہ خوشی نیست اگر دست مہر
دیں عمر عزیز نیز از سی بگذشت
صد کا سہ پیایے کہ عروسی بگذشت
ساقی دل من ز مردہ فرسودہ تر است
ہر چند بخون دیرہ دامن شودیم
کو زیریں زمین دل آسودہ تر است
دامان ترنم ز دیدہ آلودہ تر است
ساقی مڈرا ز غم تو ام آہ کہ نیست
مقصود منی و جز تو کس در دل من
عبرم ز رخت حق ست آگاہ کہ نیست
دانند کہ نیست شمع بالند کہ نیست
ساقی دل من ز دست اگر خواہد رفت
بحراست گجا ز خود بدر خواہد رفت

اس ساراہ آلودہ ہو
سیر گنجوی آب ہرے
غم کھانے غلبہ کوئی
چاہد نہیں کہ کبھی بچے
نہاں تھے زینیں
سیر کا زینہ زینیں
جو اندھم کہ کچھ
بے کھائی کیوں
میں نہیں جانتی

۱۷۱ ایامی -
 کا ذکر کرتے ہیں کہ
 سنا ہے کہ تیرے ساتھی اور
 سب سے بڑی بات - چوہ کیلنا
 ہے تو کہہ سکتے ہو کہ ایک
 ہفتہ تیرا شاخہ ہوا گیا
 اور شہر پہنچا تو پتہ چلا اور
 دیکھو کہ باہر کاغذ لے کر
 بیویوں کی بازیافت رہی ہو
 اور غاشاک سبز دیا ہوا ہو
 "شربت بیدار" بونٹے کی
 دو مختلف صورتیں قبول کی گئی
 کبھی وہ سبز و بخاری و اور کبھی
 حیوان - اس سے بڑی مراد یہ
 نہیں ہے کہ وہ زندہ ہو جائے
 بلکہ نصیر کی کہ وہ تیسری
 ذائقہ ملکہ یہ ب صفا
 پیدا کر لیتا ہے سرفست عکس
 سبز ہوتا ہوا اور حیوان

صوفی کہ چوہرے تنگ از خویش پُست	ایک جریدہ اگر دہی بسر خواہد رفت
(۱۷۵)	رباعی
ساقی گل و سبزه بس طربناک شد است	در باب کہ ہفتہ او گر خاک شدہ است
مے نوش و گلے بچین کہ تا در نگرے	گل خاک شدہ است سبزه خاک شدہ است
(۱۷۶)	ایضاً
ساقی مے کہ نہ یار دیرین من است	بے دختر ز عیش نہ آئین من است
گوئند کہ بادہ خوار را دینے نیست	من بادہ خورم کہ بادہ خود دین من است
(۱۷۷)	ایضاً
ساقی کہ ہلاکم ز سبب ہجرانت	ہر جا کہ روی دست من و دامانت
رفتے و ہزار دل ہلاک از غمشت	باز آے کہ صد ہزار جاں قربانت
(۱۷۸)	ایضاً
در عالم ہیوفا کہ منزل گہ ما است	بسیار کہ بستم بقیاسی کہ مرا است
چوں رفتے تو ماہ نیست و شن گفتہ	چوں قد تو سر نیست میگویم مرا است
(۱۷۹)	ایضاً
آل بادہ کہ قابل صور ہاست بذات	گاہے حیواں می شود و گاہ نبات
تا نلن نہ بری کہ ہست گرد دہیات	موصوف بذات ست اگر نیست صفات
(۱۸۰)	ایضاً
عمریست کہ مداحی مے و در دین است	اسا ہے است ہر چہ در گردین است
نراہد اگر استاد تو عقل است اینجا	خوش باش کہ استاد تو شاگردین است
(۱۸۱)	ایضاً
در شومعہ و مدرسہ و دیر و گشت	ترسندہ و وزخ اند و جویاے بہشت
آں کس کہ ز اسرار خدا با خبر است	زین تخم در اندرون دل بیج نکشت
(۱۸۲)	ایضاً

سب سے بڑی بات - چوہ کیلنا
 "شربت بیدار" بونٹے کی
 دو مختلف صورتیں قبول کی گئی
 کبھی وہ سبز و بخاری و اور کبھی
 حیوان - اس سے بڑی مراد یہ
 نہیں ہے کہ وہ زندہ ہو جائے
 بلکہ نصیر کی کہ وہ تیسری
 ذائقہ ملکہ یہ ب صفا
 پیدا کر لیتا ہے سرفست عکس
 سبز ہوتا ہوا اور حیوان

امروز که آدین سر مرا در نام است	مے نوش کن از قدح چه جاے جام است
بر روز اگر یک قدح مے میخوردی	امروز دو خور که سیتد الا یام است
(۱۸۳)	رباعی
ترکیب طبائع چو بکام تو مے است	خوش باش اگر چه بر تو بهر دم مے است
بابل خردنیش که اصل من و تو	گرے و شرای و نیسے دے است
(۱۸۴)	ایضاً
یا مطرب مے خور سرشته گر هست	یا آب و اں و کشتی گر هست
به زین مطلب و رخ فرسوده تاب	حقا که جز این نیست بهشتی گر هست
(۱۸۵)	ایضاً
دنیا دیدی و هر چه دیدی هیچ است	واں نیز که گفتی و شنیدی هیچ است
سرتاسر آفات و دیدی هیچ است	واں نیز که در خانه خنزدیدی هیچ است
(۱۸۶)	ایضاً
بہیات که این جسم مجسم هیچ است	دیں دار و دسج مجسم هیچ است
در یاب که در کشاکش موت و حیات	د بسته یکدمیم و نه نسیم هیچ است
(۱۸۷)	ایضاً
در عالم خاک خاک پاشیدم و رفت	صد و ثمن دوست بر ترا شنیدم و رفت
با چون چرے تو مرا کارے نیست	چندانکه بدبشتی پاشیدم و رفت
(۱۸۸)	ایضاً
مے خور که ز بر گل بے خواهی خفت	بے نوش بجز یقین بے بهم و خفت
ز نهار کس گو تو این را نہ نفعت	بہر لاله پژمرده نخواہد شکفت
(۱۸۹)	ایضاً
مے میخورم و مخالفان ز چپ راست	گویند بخور باده که دیں را اعدا است
چون دستم که مے عدوے دین است	والله بخورم خون عدو را که دوست

طبع و سرگود
 از این دلی پو کو کوی
 بدلام برین فتن کا
 نہیں و کافے چنا
 پایے طروق من کا
 گیادی "سکھ" غافل
 کیا پڑا سو دیا دلف
 شریک پو کو کوی
 بیخ و زبست بولگا دیک
 میں محمد کویت اور دیک
 جاہ ہوں پو کو کوی
 یکشات پو کو کوی
 رخصتا جاہ ہوں پو کو کوی
 کھانا چینی سرگود
 زرد نہیں ہونا چو کوی
 جو کہ کوہ سلیمان
 شریک پو کو کوی
 محمد پو کو کوی

نظر سے یہی کہ شریک
 از این دلی پو کو کوی
 کھانا چینی سرگود
 زرد نہیں ہونا چو کوی
 جو کہ کوہ سلیمان
 شریک پو کو کوی
 محمد پو کو کوی

	رباعی	(۱۹۰)
بے زمره ناله عراقی بچ است حاصل همه عشرت است بانی بچ است		دوران جہاں بے دستانی بچ است ہر چند در احوال جہاں سے نگریم
	ایضاً	(۱۹۱)
بے بادہ ارغواں بی بایر زیست تاسبزہ خاک ماتماشا گہ کیست		ابرآمد و باز بر سر سبزہ گریست امروز کہ این سبزہ تماشا گہ است
	ایضاً	(۱۹۲)
در پردہ اسرار خدا خواہی رفت خوش ز می چون ندانی کہ گجا خواہی رفت		در باب کہ از روح جدا خواہی رفت مے خور کہ ندانی ز کجاست آمدہ
	ایضاً	(۱۹۳)
در صحن چمن سے دل فرد ز خوش است خوش باش دی گو کہ امروز خوش است		بر چہرہ گل شب نیم نور و ز خوش است از مے کہ گذشت ہر چہ گوی خوش نیست
	ایضاً	(۱۹۴)
دانت ز فعل ماہ پر خواہد خواست پس سوختن قیامت از بہر چه خواست		یزداں چو گل وجود ماہ را است بے عکس نیست ہر گناہی کہ مرست
	ایضاً	(۱۹۵)
پیوستہ قلم ز نیکے برآ سود است غم خوردن و کوشیدن ماہیو است		بر لوح نشان بودنی با بود است اندر نقدیرا نخبہ با است براد
	ایضاً	(۱۹۶)
در زلفنا شاخ بقا خواہد رست مرگ آرد و از وجود مادست بشت		ترس اہل و بیم فنا بستی است من از دم عیسوی شدم زندہ بجای
	ایضاً	(۱۹۷)
کوہہ سخنم دراز نہ نتوانم گفت		باہر بدونیک را ز نتوانم گفت

لے سب
بیکہ گزشتہ کل اور
۶ گزشتہ کل کا ذکر ہے
بیکہ آج کو کہہ رہی
سب سے بہتر ہو رہی
موجودہ تہذیب و
سرخ بندہ کی آہ
زیکہ گزشتہ کا
فسق و کما رستہ
کس سے ہر دو فی غفلت
یعنی جو کچھ ہو گیا وہ
وہ وہ غفلت پر لکھا گیا
اور جو کچھ ہو نہ والا
قلم دہ سب کچھ چکا
ہے ہماری کوشش
اور ہمیں یاد اور غفلت
ہے "عبدالباری
ز ہستی

رباعی	(۲۱۳)
سحر رخ خود را بر نور روز بهشت بازین خط به سبزه زانے سے خور	برخیز و به جام باد کن عهد درست بر یاد کسی که سبزه از خاکش رُست
ایضاً	(۲۱۴)
تا چند زخم بروی دریا باخشت امشب من و سیمبر جوانان گشت	نوسیدیم چو بت پرتاں ز گشت میخواهم و معشوق چو دوزخ بهشت
ایضاً	(۲۱۵)
بر کورقے عقل و در دل بگاشت یا در طلب ضایع یزداں کوشید	یک روز ز عمر خویش ضائع نگذاشت یا راحت جان گزید یا ساغر برداشت
ایضاً	(۲۱۶)
لے و لے برائے که در سوئے نیست روئے که تو بے عشق بسر خواهی برد	سودا دود مهر دل فروزے نیست شائع ترازاں روز ترا روئے نیست
ایضاً	(۲۱۷)
من بنده عاصم دغای تو کجا هست مارا تو بهشت اگر به طاعت بخشی	تاریک لم نور صفای تو کجا هست ایں مزد بود لطف عطف تو کجا هست
ایضاً	(۲۱۸)
تلکے چرخ مسجد و دود گشت رو بر سر لوح ہیں کہ استا و قضا	تلکے زریان دوزخ و سود بهشت اندرازل انخپ بودنی بود نوشت
ایضاً	(۲۱۹)
هر دل که دژ و مایه تبیر یکم است جز خاطر فارغ که نشاطے دارد	بیچاره همه عمر ندیم ندیم است باقی همه عمر بهر بهت سباب غم است
ایضاً	(۲۲۰)
در مجلس مهر ساز سنی هست است	نه چنگ نه ناله نه دلم درد دست است

سلسلہ برے دیا
عشق نون سے لاد پونہ
کہہ کرنا کہ گشت بخاند
سلسلہ صلیبی کی کہو
دو گئے عقل پر یا غویں
اپنی زندگی کا بگن
یہی مایہ نہیں کیا ازوہ
مذکی رضائی کو کشتن
یہی ہے بائیں پوئی
میں بھڑکتا رہا
میں جو دل کہ نہیں
تجربہ کی غواشنیں
جودہ ہر وقت شہیدان
نہا چکی ہیں جیسے کہ
فارغ سے سکا تمام
چیزیں باعث رنج
جہاں عبدالباری
آجی

عمر خیام
 آنست که بطلع هر جوان
 چون بافتا جوان
 یکی آواز سکون
 فامه نیست و بیکار
 ده و دیر کی بطلع آید
 این غلغله گشت قابل
 بر چینه ها شاد و جوان
 ای صیقل کس طبع را
 بوی سکه دینار
 مکاری مکاری آید در
 اس طالع مکاری آید
 بی سوال بی سوال
 در دین بی ایمان
 کسی کی امید بودی
 آرد و باطله جوان
 با خست با خست
 پخته سر و کلاه جوان
 اس با خست و جوان

ازدن پسر ترک نه پرستی کردند	جز محتسب شهر که دائم مست است
(۲۲۱)	رباعی
از مار مقلع بسی ساقی مانده است	وز صحبت عمر بیوفای مانده است
از باد و دوشش یک منی بیش نماند	از عمر ندانم که چه باقی مانده است
(۲۲۲)	ایضا
نفس بگ خانه می ماند رست	جز بانگ میان تپه از و بچ نه خاست
رو به صفت است خواب خرگوش دهر	آشوب بانگ دارد و گرگ نه خاست
(۲۲۳)	ایضا
پرخون فراقت جگری نیست که نیست	شیدل تو صاحب نظری نیست که نیست
با آنکه نداری سر سودا سکه	سودل تو در پنج سری نیست که نیست
(۲۲۴)	ایضا
از آتش آیس طائفه جز دو سکه نیست	وز پنج کسم امید بهبود نیست
دسته که زد دست چرخ بر ستر ارم	در دامن هر که میزخم سوخته نیست
(۲۲۵)	ایضا
بیگانه اگر وفا کند خویش من است	در خویش جفا کند بداندیش من است
گر زهر موافقت کند تریاق من است	در نوش مخالفت کند نیش من است
(۲۲۶)	ایضا
تا بتوانی عسج جهاں هیچ سنج	بر دل من از اندوه نا آید هیچ
خوش میخور و میبخش درین دایر سنج	با خود بتری گر چه بے داری سنج
(۲۲۷)	ایضا
بنگر ز جهاں چه طرف بر بستم هیچ	وز حاصل عمر چیست در دستم هیچ
شمع طریح و سله چو بنشستم هیچ	من جامم تجم و سله چو بنشستم هیچ
(۲۲۸)	ایضا

پروانه بون کوی خانه من
 بونا هاست که غیر دنا
 کس از ده پادشاه دارد
 اگر پادشاه کس را
 دهد شکر و کلوذهر
 بون آفتاب و ده
 زبانی در آید که بوی
 بونانی بود و ده
 و ده

گو مطربے سے کاہد ہم داد و صبح	خوش وقت دلی کہے کند یاد صبح
مارا کہاں سے چیز می پاید خوش	سستی و عاشقی و سسر یاد صبح
(۲۲۸)	رباعی
ای عارض تو ندادہ بر سرین طرح	رے تو کند بر بتان چین طرح
سے غمره تو دادہ شراب ل	اسے رخ و فیض و بیزق و فرین طرح
چوں عمری رود (۲۲۹)	ایضا
چوں می گذرد عمر چه شیرین چه تلخ	بیانه چو پرتو دھیم بعدا و وجه بلخ
سے نوش که بعد از من و تو ماه بے	از سلخ بعتره آید و غمره بلخ
(۲۳۰)	ایضا
قدر گل و مل بادہ پرتاں و نند	نے تنگدان و تنگستانا داند
از بجز بے خرداں معذوران	ذوقیت دریں بادہ کہ متاں داند
(۲۳۱)	ایضا
ز آردن من نبود گردوں را سود	وز بردن من جاہ و جلالتش نفزود
وز بچ کسے نیز دو گوشم نشود	کا درون و بردن من ز بهر چہ بود
(۲۳۲)	ایضا
بوس خوش گل بزخم خارے اردد	اگر بادہ خوری ہم بخارے اردد
یار که از و ہزار جاں تازه شود	انصاف بدہ کہ انتظارے اردد
(۲۳۳)	ایضا
آگس کہ زمین چرخ و افلاک نہاد	بس داغ کہ او بردل غمناک نہاد
سیار لب چو لعل زلفیں چو مشک	در طبل زمین و حصہ خاک نہاد
(۲۳۴)	ایضا
خورشید کند صبح بر بام افگند	کیخسور و ز بادہ در جام افگند
سے خور کہ منادی سحر کہ خیزاں	آوازه اشرب و ادرا یام افگند

مطربے سے
گدردی کو فوجاہ خیرین بودا
رخ پر طبع گذری ہوا کند
میت و فطرت کہ در دہ روز
نگہ ہائے بعد چاند کجی چاند
دلت کی صورت بی پروا گاد
کجی مینے کا چھلا دن ہوگا
مطربے کی بیدار شمس
دنیا کو آسمان کو کی قائم
پوچھا اور کچھ ارڈو مینے
آسمان کو کیا اور دیکھانے
کسی سے بات نہیں کر
میں نے سے بنی پیدا کرنے
سے کیا فائدہ ہوا اور کچھ کرنے
سے کیا نتیجہ نکلا
کی خوشبختی اتنی تھی کہ کباب
کونٹا چھہ جالتے اور شراب
گرتے تو اتنی تکلیف ہی ہوتا
سہیل دہ دوست کہ
چکے دیکھتے ہزار
ماہان تازہ ہوا کجی کیا
دیکھتی تھی نہیں جو
سر سے انتظار کیا
عبداللہ علی

۴۴	د دفتر و منبر	رباعی	(۲۳۵)
۴۵	حیف است که آن زیادہ کمتر گیرد آتش نشنیدہ ام کہ ورتہ گیرد		دست چو منے کہ جام و ساغر گیرد تو را ہر خشکی و منہم فاسق تر
۴۶		ایضاً	(۲۳۶)
۴۷	مے خور کہ چو میرسد بدل غم برود زاں پیش کہ بند بندت از ہم برود		زاں پیش کہ نام تو ز عالم برود بکشاے شکر زلف تے بند ز بند
۴۸		ایضاً	(۲۳۷)
۴۹	وز معصیت کہ رفت نقصانے بود گیرندہ دیری و گذارندہ زود		در ملک تو از طاعت من بیچ فرود بگذار و گیر زانکہ معلوم شد
۵۰		ایضاً	(۲۳۸)
۵۱	یک ذرہ نہ کم شد و نخواہد افزود آزادہ نہ رہی نیست می باید بود		چون رزق تو انچہ عدل قسمت فرمود آسودہ نہ رہی ہست می باید شد
۵۲		ایضاً	(۲۳۹)
۵۳	سرور قدمش اگر ہمہ سہل بود دورخ بہاں صحبت نا اہل بود		جانم بفداے آنکہ او اہل بود خواہی کہ بدانی یقین و دینخ را
۵۴		قطعہ	(۲۴۰)
۵۵	ہر یک ہزار و خوش یک یک بدوند رفتند و روند و دیگر آیند و روند		آناں کہ کن شدند و آناں کہ نوند این مغلہ جاں کس نہ ساند جاوید
۵۶		رباعی	(۲۴۱)
۵۷	دائغ چہ ہست در دگر باکہ خورد		سے کہ چہ حرام ست وے تاکہ خورد
۵۸	<p>۱۔ ہر ایک ہزار و خوش یک یک بدوند رفتند و روند و دیگر آیند و روند ۲۔ آناں کہ کن شدند و آناں کہ نوند این مغلہ جاں کس نہ ساند جاوید ۳۔ جائز و حرام ۴۔ حرام و حلال ۵۔ حلال و حرام ۶۔ حرام و حلال ۷۔ حلال و حرام ۸۔ حرام و حلال ۹۔ حلال و حرام ۱۰۔ حرام و حلال ۱۱۔ حلال و حرام ۱۲۔ حرام و حلال ۱۳۔ حلال و حرام ۱۴۔ حرام و حلال ۱۵۔ حلال و حرام ۱۶۔ حرام و حلال ۱۷۔ حلال و حرام ۱۸۔ حرام و حلال ۱۹۔ حلال و حرام ۲۰۔ حرام و حلال ۲۱۔ حلال و حرام ۲۲۔ حرام و حلال ۲۳۔ حلال و حرام ۲۴۔ حرام و حلال ۲۵۔ حلال و حرام ۲۶۔ حرام و حلال ۲۷۔ حلال و حرام ۲۸۔ حرام و حلال ۲۹۔ حلال و حرام ۳۰۔ حرام و حلال ۳۱۔ حلال و حرام ۳۲۔ حرام و حلال ۳۳۔ حلال و حرام ۳۴۔ حرام و حلال ۳۵۔ حلال و حرام ۳۶۔ حرام و حلال ۳۷۔ حلال و حرام ۳۸۔ حرام و حلال ۳۹۔ حلال و حرام ۴۰۔ حرام و حلال ۴۱۔ حلال و حرام ۴۲۔ حرام و حلال ۴۳۔ حلال و حرام ۴۴۔ حرام و حلال ۴۵۔ حلال و حرام ۴۶۔ حرام و حلال ۴۷۔ حلال و حرام ۴۸۔ حرام و حلال ۴۹۔ حلال و حرام ۵۰۔ حرام و حلال ۵۱۔ حلال و حرام ۵۲۔ حرام و حلال ۵۳۔ حلال و حرام ۵۴۔ حرام و حلال ۵۵۔ حلال و حرام ۵۶۔ حرام و حلال ۵۷۔ حلال و حرام ۵۸۔ حرام و حلال ۵۹۔ حلال و حرام ۶۰۔ حرام و حلال ۶۱۔ حلال و حرام ۶۲۔ حرام و حلال ۶۳۔ حلال و حرام ۶۴۔ حرام و حلال ۶۵۔ حلال و حرام ۶۶۔ حرام و حلال ۶۷۔ حلال و حرام ۶۸۔ حرام و حلال ۶۹۔ حلال و حرام ۷۰۔ حرام و حلال ۷۱۔ حلال و حرام ۷۲۔ حرام و حلال ۷۳۔ حلال و حرام ۷۴۔ حرام و حلال ۷۵۔ حلال و حرام ۷۶۔ حرام و حلال ۷۷۔ حلال و حرام ۷۸۔ حرام و حلال ۷۹۔ حلال و حرام ۸۰۔ حرام و حلال ۸۱۔ حلال و حرام ۸۲۔ حرام و حلال ۸۳۔ حلال و حرام ۸۴۔ حرام و حلال ۸۵۔ حلال و حرام ۸۶۔ حرام و حلال ۸۷۔ حلال و حرام ۸۸۔ حرام و حلال ۸۹۔ حلال و حرام ۹۰۔ حرام و حلال ۹۱۔ حلال و حرام ۹۲۔ حرام و حلال ۹۳۔ حلال و حرام ۹۴۔ حرام و حلال ۹۵۔ حلال و حرام ۹۶۔ حرام و حلال ۹۷۔ حلال و حرام ۹۸۔ حرام و حلال ۹۹۔ حلال و حرام ۱۰۰۔ حرام و حلال</p>		

۱۵ زنی خواہم کرد

۱۶ سے مراد یہ کہ میں دختر

۱۷ سے نکاح کرے گا اور عقل

۱۸ کو علاقہ نہیں گا

۱۹ میں میں سے رہنے

۲۰ سے کسے کچھ

۲۱ اور یہ کہ گری کے

۲۲ اپنی صنعت کھائی جو

۲۳ میں نے تیرے خون پہ

۲۴ بھلائی جو بڑا کار

۲۵ انکار یعنی کلام

۲۶ لکھنا یا اور بڑی چوڑی

۲۷ دہائی ہوئی گارہ

۲۸ کچھ جسے

۲۹ یعنی اس بیان بنائیں

۳۰ جو اہم یعنی بوم بچکا

۳۱ بیان سے عقلمند

۳۲ پیشان میں ان میں

۳۳ کسی کو سدا کی کوش

در کسوت خاص آمد و عاصی چند	بدنام کنند و نکو ناسے چند
(۲۶۵)	رباعی
من بادہ جام یک منی خواہم کرد	خود را بدو جام سے غنی خواہم کرد
اول سے طلاق عقل دیں خواہم گفت	پس دختر را زرا بزنی خواہم کرد
(۲۶۶)	ایضاً
تا چندا سیر رنگ بخواہی شد	چند از پیر زشت و نکو خواہی شد
گر چشمہ زہری و اگر آب حیات	آخر بدل خاک سے خواہی شد
(۲۶۷)	ایضاً
آن کاسہ گرے کہ کاسہ سر ہا کرد	در کاسہ گری صنعت خود پیدا کرد
بر خوان وجود مانگوں کاسہ نہا د	واں کاسہ سرنگوں ترا سوا کرد
(۲۶۸)	ایضاً
اگر آسم کہ ساکنان ایں اہوانند	اسباب تردد و خرد مندانند
ہاں تا سر رشتہ خرد گم نہ کنی	کا ناکہ در ہر اند سرگردانند
(۲۶۹)	ایضاً
ہر صبح کہ روسے لاکہ شب بزم گیر د	بالاسے بنفشہ در چمن حسنم گیر د
ز انصاف مرا ز غصہ خوش می آید	گردا من خویش تن فراہم گیر د
(۲۷۰)	ایضاً
دقت است کہ از سبزہ جاں آرا یند	موسمی صفشاں شاخ کف بنا یند
طیلسے نفساں ز خاک بیڑ آ یند	در چشم سحاب دید با بکشا یند
(۲۷۱)	ایضاً
در دہر ہر ہر کہ نیم ناسے دارد	وز بہر شست آشیانے دارد
نہ خادم کس بود نہ مخدوم کسے	گو شاد بزی کہ خوش جہانے دارد
(۲۷۲)	ایضاً

۱۵ زنی خواہم کرد

۱۶ سے مراد یہ کہ میں دختر

۱۷ سے نکاح کرے گا اور عقل

۱۸ کو علاقہ نہیں گا

۱۹ میں میں سے رہنے

۲۰ سے کسے کچھ

۲۱ اور یہ کہ گری کے

۲۲ اپنی صنعت کھائی جو

۲۳ میں نے تیرے خون پہ

۲۴ بھلائی جو بڑا کار

۲۵ انکار یعنی کلام

۲۶ لکھنا یا اور بڑی چوڑی

۲۷ دہائی ہوئی گارہ

۲۸ کچھ جسے

۲۹ یعنی اس بیان بنائیں

۳۰ جو اہم یعنی بوم بچکا

۳۱ بیان سے عقلمند

۳۲ پیشان میں ان میں

۳۳ کسی کو سدا کی کوش

کون بھول کر اس میں
 چھوڑ کر ہر خاک میں
 نہ چھوڑا اور اگر اس
 ایک خاک کو اٹھتے تو
 یقین ہی کہ ستر تک
 خون ہی خون برساو
 مٹی یہ خاک ایک غلام
 از زبان افتخار کا خون
 ہے جس میں نہ
 کہ ہر شے کی جڑ و پکیج
 یعنی جڑ و پکیج
 تیری ہر شے کی ہر شے
 تیرا ہر شے جو گاندہ
 پہر کہ تو جس ہر شے کی
 کوئی شے کی ہر شے
 ہر شے کی جڑ و پکیج
 اس سے پہلے
 ہر شے کی ہر شے

که هیچ دوستی که از منم
نبرد او شپش کرم
شراب پیو یکدیگر بخورنا
بو که یکدیگر پیدا جو مانین
به تورا ز نو می سپرد
بچند روزی کرم اور پیر
یکال بی "عبدالباری"
هر کسی

ملکہ کا مایا ہو
سرا حق درین حق با
سردی ہوئی ہو اور
نہیں جتنے تو
سکون ہو کہ شراب
حق چوندی ہو
دہتری فلک بکون
بلیسی کی جو کدو
ہو گا فو دیار کدو
"مٹھ جس دیکھو
کو بنایا اور اسکو شری
اور بدوں میفرست
زینتی تو تارست
حضرتی بانی آبی
جو کہ کہ ہم کہ ہم

	رباعی	(۲۸۰)
و تے کہ طلوع صبح ازرق باشد	باید کہ گفت جام مروت باشد	گویند کہ حق تلخ بود در افواه
	ایضا	(۲۸۱)
از بادہ شب اگر خمارم نبود	مے خوردن روز اختیارم نبود	گفتی بکن اختیارمے خوردن روز
	ایضا	(۲۸۲)
در دہر چو آوازہ گل تازہ دہند	فرستے بتا کہ مے با نازہ دہند	از دوزخ و از بہشت از حور و مقصور
	ایضا	(۲۸۳)
گویند بہشت حورین خواہر بود	و انجائے ناب انگیں خواہر بود	اگر تاسے و عشوق پرستیم رواست
	ایضا	(۲۸۴)
آں روز کہ تو سن فلک زیں کردند	آرایش شتری و پرویں کردند	ایں بود نصیب ما ز دیوان قصہ
	ایضا	(۲۸۵)
آہنا کہ کشندہ شراب ناسند	وانہا کہ بشب مدام در محرابند	بر خشک یکے نیست ہمہ در آہند
	ایضا	(۲۸۶)
مے خور کہ من بے سما خواہد شد	خوش زی کہ سہی بے سما خواہد شد	بر طرف چمن ز زندگان بر خور
	ایضا	(۲۸۷)
شب نیست کہ آہ من بجز از نرسد	وز گر یہ من سیل بدر یا نرسد	

ایں بکلی ہو
بہ کائنات قرار دہ
ایں بکلی ہو
بہ کائنات قرار دہ
ایں بکلی ہو
بہ کائنات قرار دہ

گفتی که بتو بادہ خورم پس سنہ را	شاید کہ مرا عمر بسند داند رسد	
(۲۸۸)	رباعی	
یاراں چو با تفنن میعاد کنید	خود را بجاں یک دگر شاد کنید	
ساقی چو مے معانہ در کف گیرد	بے چارہ فلاں را بدعا یاد کنید	
(۲۸۹)	ایضاً	
روز نیست خوش و ہوا نہ گرم است سرد	ابرا ز رخ گلزار ہی شودید گرد	
بلبل بزبان حال خود با گل زرد	فریاد ہی زندگے مے باید خورد	
(۲۹۰)	ایضاً	
عمرت تاکے بخود پرستی گذرد	یاد رہے نیستی و ہستی گذرد	
مے خور کہ چنیں عمر کہ غم در پی او	آں بہ کہ بخواب یا بستی گذرد	
(۲۹۱)	ایضاً	
مے خور کہ تنت بجاک در ذرہ شود	خاکت پس ازاں پیالہ و جگرہ شود	
از دوزخ و از بہشت فارغ می باش	عاقل بچنیں عسہر چراغ رہہ شود	
(۲۹۲)	ایضاً	
عشقے کہ مجازی بود آبش نبود	چون کش نیم مرده تابش نبود	
عاشق باید کہ سال ماہ و شب و روز	آرام و قرار خورد و خواش نبود	
(۲۹۳)	ایضاً	
ایزد بہ بہشت مدہ با مامے کرد	پس رد و جہاں حرام مے را کے کرد	
تخصے ز عسہر ناقہ اصغرہ پے کرد	بہ غیر ما حرام مے بروے کرد	
(۲۹۴)	ایضاً	
الکوں کہ ز خوشدلی بکجز نام نہاند	یک بہرم پختہ جزمے خام نہاند	
دست طلبانہ ساغر مے باز گیر	امروز کہ در دست بکجز جام نہاند	
(۲۹۵)	ایضاً	

سلاہ باب
پہلے دن کے سہار جس
ہو کہ بچنیں در بیک
دوسرا کو دیکھ کر خون
ہوں ساقی سا نہ تر پ
باقی مے موت
چلیے کان دگوں کو
ہو پہلے کی دنیوی
نہیں یہ ملک ساق
پورے سلاہ
جہنم سے سب باب
خود پہنچیں جہنم
سبک مے نہیں
جہنم پہلے شرب
میں کہ سبک رہے
سرمہ کے بچے بگاڑا
ہو ہی بہتر جو کہ وہ
خوار بستی نہ کر
جائے سلاہ بکا

مثنیٰ مجازی تو جود
پیشہ نہیں تو لڑ
دی کہ بیشہ
بجوار رہے
عبداللہ اعجازی

(۳۰۳)	رباعی	مے خور کہ ز تو قلت و کثرت بہ برد پرہیز کن ز کیمیایے کہ از و
(۳۰۴)	ایضاً	واندیشہ ہفتاد و دو دولت بہ برد یک جرئے ہزار علت بہ برد
(۳۰۵)	ایضاً	چو شاد بروی خانہ پرواز شود ایں ساز و جوڈ و چار بار ششم طبع
(۳۰۶)	ایضاً	از زخمہ روزگار بے ساز شود بہر چہر باصل خوشتن باز شود
(۳۰۷)	ایضاً	گویند از آن کسان کہ با پرہیز اند ما بامے و معشوق از آن سیم دم
(۳۰۸)	ایضاً	ز انساں کہ میرند چنان بہر خیزند تا بو کہ بچش را چنساں انگیزند
(۳۰۹)	ایضاً	لے ہمناں مرا بے قوت کنید چوں فوت شوم ببادہ شوید مرا
(۳۱۰)	ایضاً	وین چہرہ کمر با چو یا قوت کنید دو چوب رزم تھنہ و تابوت کنید
(۳۱۱)	ایضاً	انزیشہ جرم چو بخاطر گذرد لیکن شرطی است بندہ چوں تو کہند
(۳۱۲)	ایضاً	از آتش سینہ آہم از سر گذرد مخدوم بہ لطف از سر گذرد
(۳۱۳)	ایضاً	یک جام ہزار مرد با دیں از رد در رے زمین نیست ز بادہ خوشتر
(۳۱۴)	ایضاً	یک جرئے مملکت چیں از رد تیلخے کہ ہزار جاں شیریں از رد
(۳۱۵)	ایضاً	چوں عشق ازل بود مرا شاگرد وانگاہ شرفہ زہر قلب مرا
(۳۱۶)	ایضاً	بر من ز نخست درس عشق املا کرد مفتاح خزانہ در معنیٰ کرد
(۳۱۷)	ایضاً	در میکدہ جز بے وضو نتوان کرد واں نام کہ زشت شد کونہ نتوان کرد

سہ شربین
وہ کفایت از کثرت اور
ہفتاد و دو دولت کا بھگوا
ہر سپاہی کی کھپات
سایہ کی بوجہ کا
ایک ٹھونٹے ہزار مردوں
کا دایہ اندازی کی
سہ پرہیز نہ کرنا چاہیے
سہ چہرہ کی بے وفائی
میسرے نکال کر دیکھو
بقدر نہیں کیا کیا
کے انجی میں سے
لوٹ مانگیں یہ جو کہ
سادہ و سادہ غرض نہ کہ
نوعی ہی خضر کے خزانہ
ہو جائیگی اس وجہ
عشق ازل نے کھو گیا
کیا تو میرے لیے ہے

جی اس عشق و اہل باطل
اور میرے کھوئے ز کے
سہ چہرہ کی بے وفائی
سہ چہرہ کی بے وفائی
سہ چہرہ کی بے وفائی
سہ چہرہ کی بے وفائی

سے دہ کہ کنوں پردہ مستوری ما	بدریدہ چنین شد کہ رفوہ نواں کرد	
(۳۱۱)	رباعی	
آنها کہ اشاس کار بر زرق نهند	آیند و میان جان و تن فرق نهند	
بر فرق نهم سوسے من پس ازین	اگر آنچه خرد و سهم آرد بر نسرق نهند	
(۳۱۲)	ایضاً	خیام شراب
عید آمد و کار را نیکو خواہد کرد	ساقی سے ناب در سبوحاہد کرد	
افسار نماز و پوز بند روزہ	عید از سیر این خراں فرو خواہد کرد	
(۳۱۳)	ایضاً	
مگذار کہ غصتم در حصارت گیرد	واندوہ محال روزگار ت گیرد	
تے خور کنار سبزہ و آبے داں	زاں پیش کہ خاک در کنارت گیرد	
مگذارے دکنار آے (۳۱۴) بہشت	ایضاً	
گویند بحشر گفتگو خواہد بود	واں یار عزیز تند خو خواہد بود	
از خیر محض حبز نکوئے نایر	خوش باش کہ عاقبت نکو خواہد بود	
(۳۱۵)	ایضاً	
خوش باش کہ ماہ عید نو خواہد شد	بے کاری ما بکار او خواہد شد	
لے ساقی اگر بادہ وہی ورنہ وہی	میداں کہ سیر جملہ فرو خواہد شد	
(۳۱۶)	ایضاً	
در وقت اہل چو کارم آمادہ کنند	ور بہتر خاکم از رخ سادہ کنند	
در خاک کہ چو خشت خواہند نهاد	ز نہار کہ آب و گلش از بادہ کنند	
(۳۱۷)	ایضاً	بیتہ یقین ۱۶
گر یک نفست ز زندگانی گذرد	مگذار کہ جز بہشت و مانی گذرد	
ز نہار کہ سرمایہ این ملک جہاں	عمر است چنان کش گذرانی گذرد	
(۳۱۸)	ایضاً	

سے جو تک پہنچے
بیاہر میل در جان و تن
رق سیر یعنی مع قسم
کوہ پر کردی میں بیجا
نیر سب سے پہلے دنیا
بہشت و جہنم کے اندر
سیر و در کعبہ میں
عید کا زمانہ تیر سیر
اس کا سب سے پہلے پہنچ
ساقی از سر نو شراب
نایاب و نایاب ہر گاہ ادب
نارنگی باگ در اردو
کا دہ از کبری ان
گر صوں کاغذی یو فو
کے سے در دروگا
سے کہتے ہیں کہ خرب
گنگو ہوگی۔ دو بار
تند فوگا۔ ہمیں
ہیں کہ دو فو فو

سے نیکی کے سوا
کوئی بات نہیں لگتا
تو خوش ہوا اشارہ
ماہیت بفر تو
عید البانی آتی

دادم بامید روزگارے بر باد	نا بوده ز روزگار خود روز شاد
زای نمی ترسم که روزگارم ندبرد	چندانکه ز روزگار بستانم داد
(۳۱۹)	رباعی
یک روز فلک کار مرا ساز نه کرد	هرگز بجای من مے خوش آواز نه کرد
یک دم نفسم از سر شادی نزد	کان دزد که صد در غنم باز نه کرد
(۳۲۰)	ایضا
مے باید بود و مر مے باید بود	سرتا بقدم برد مے باید بود
وایم سبقت ز عشق مے باید خواند	در کوچه دوست گرد مے باید بود
(۳۲۱)	ایضا
مسکین تن من که در غربی فرسود	آواره ز خانای نئے دار و سود
عمرم بگذشت دیکه ماں شاد نبود	تا عاقبتم اجل کجا خواهد بود
(۳۲۲)	ایضا
آورد باضطرابم اول بوجود	جز حیرتم از حیات چیز نفرد
رفتم باکراه و ندانیم چه بود	زین آمدن و بودن و رفتن مقصود
(۳۲۳)	ایضا
آنها که بفرستنی رفتند	در ذات حن و اند سخنها گفتند
سر رشته اسرار ندانست کسی	اول ز سخنه زدند و آخر خفتند
(۳۲۴)	ایضا
آنها که خلاصه جهاں ایشانند	بر اوج فلک براق همت رانند
در معرفت ذات تو مانند فلک	سرشته و سرنگوں و سرگردانند
(۳۲۵)	ایضا
ان مے طرب نشاط و مردی خیزد	در جمع کتب خشکی و سهری خیزد
رو با ده بخور که حسرت و غواهی اند	کز خوردن سبز و رو زری خیزد
دیگر با ده خوری	

سلاخی دل بی
جب پیرایا کی و بیخود
اضطرابی پیرایا کی
اور مضطرب پیرایا کی
زندگی کا یہ کہہ بیخود
کہ میری حیران ہونہ گئی
اور میں مسکین نہ رہا
مالم حیرت ہی با تفر
جسبہ بی بال سے
چاہا پوزہ بر سر سے
راہی میں کچھ نہیں
مجھ کا سن برد سے
ساتھ عالم وجود میں
لانے اور نہ رہی
پیاں سے پہلے سے
معنی یا حق سے
برابری حد آتی ہے
واقع ہوئی ہو ملکیت
ہو دنیا کے جوئے

تیری معرفت میں جانے
اور سرگرداں رہا
عبدالباہی

معشوقہ موافق ست و ایام بکام	اکنوں نہ کنم نشاط کے خواہ شد
(۳۳۴)	رباعی
موجود حقیقی بحسب انساں نمود	برہم کے ایں سخن آساں نمود
یک جرم ازین شراب بے غش نے کش	تا خلق خدا پیش تو یکساں نمود
(۳۳۵)	ایضاً
چوں نیست دین زمانہ سوئے زخرد	جرم بے خرد از زمانہ برے بخورد
پیش آرازا کہ او حسد را برد	تا بوی کہ زمانہ سوئے ما برد
(۳۳۶)	ایضاً
پوشتہ خرابات ز رنداں خوش باد	درد امن ز ہر ز اہاں آتش باد
آں دل بصد پارہ و آں صوف کبود	الگندہ بزیہ پاسے درے کش باد
(۳۳۷)	ایضاً
درد ہر کے بگلغذا سے نہ رسید	تا بردش از زمانہ خار سے نہ رسید
در شاہ نگار کہ تا بصد شلخ نہ شد	دشمن بسر زلف نگار سے نہ رسید
(۳۳۸)	ایضاً
دوسر ہوس بستاں چوں حورم باد	بردست ہمیشہ آب انگورم باد
گویند مرا کہ ایزد دست تو بہ دباد	او خود بردہ ز من نہ کنم دورم باد
(۳۳۹)	ایضاً
از آتش عدم تخم مرا کاشتہ اند	از آتش غم روح من فراشتہ اند
سرگشتہ چو باد می دوم گرد ہماں	تا خاک من از چہ جہے برداشتہ اند
(۳۴۰)	ایضاً
قوی کہ بجواب مرگ سر باز نہ مند	تا حشر ز قال و قیل خود باز رہند
تا کے گوی خبر کے باز نہ داد	در بے خبری از چہ خبر باز دہند
(۳۴۱)	ایضاً

سہ جواں نہاد
 میں غفلت کوئی فائدہ
 نہیں دے اور غور سے
 سوا زمانہ کی توقع
 نہیں ہوتا تو فائدہ جز
 نہ ہو عقل کو سن کر
 مگر جواں نہ کیسے
 زمانہ ہم پر دم کرتا
 سہ دماغی راغی و
 سر نہ کرے بجا
 و زمانہ کہ شے
 ہمیشہ آہستہ اور زبرد
 مگر دامن جگے
 وہ سوچو بیک گوی
 کہ نہ بھٹ چنے دے
 سے نہیں بھٹتی جگہ
 سہ میرے دور کا
 تخم جو گیا جو گیا
 عدم کا بانی و گویا جو
 اور عمر کی آگ سے میری بیخ
 کروشن کیا جو بیا تو
 کی طرح جان کے تیرے
 چہ تیرے مطلق نہیں
 پوری خاک ماس سے
 لگتی جو علی بابا

گر تیرے
ایں شرابانی جو تو
شراب تو بہتر ہے
سکھوں نماز تو بہ
سینے سے بھیجے
پہنچانے تو رکھو
سو گس لینے ہاں کہ
چکر دو بار بیلین
مگر ایسی ہی سونت تو
کہ ناکھان با ناز تو
دردن میں اگر
آوی کو ایک دیکھ
دروں کو کشت
پتہ کوئی نہ ملے
دوسرے پتے کا حکم
ہو نام نہایت شرمناک
بیشی یعنی انسان کو
انسان کا یاد نہ ہونا
یہ چاہئے کہ ادا ہے

تو بہ کن از مے اگر تے باشد	صد تا تب باوغات در ہے باشد
گل جامہ دران بیلان نعرہ زناں	در وقت جنیں تو بہ روا کے باشد
(۳۴۲)	رباعی
تایار شراب جانفزایم نہ دہ	صد بوسہ فلک بر سر و پایم نہ دہ
گویند کہ تو بہ کن اگر وقت آید	چوں تو بہ کنم اگر خدا یم نہ دہ
(۳۴۳)	ایضاً
کس را پس پردہ قضا راہ نہ شد	وز سر حند انج کس آگاہ نہ شد
ہر کس ز سر قیاس چیزے گفتند	معلوم نہ گشت قصہ کوتاہ نہ شد
(۳۴۴)	ایضاً
یک نان بد و روزگر شود حاصل مرد	وز کو زہ اشکستہ دم آبے سرد
نامور کس دگر چہرا باید بود	یا خدمت چوں خودی چرا باید کرد
(۳۴۵)	ایضاً
چنداں پروا میں کہ دوی برخیزد	گر نیست دوی ز ہر دوی برخیزد
تو اونشوی و یک گر جہد کنی	جلے بری کنز تو توئی برخیزد
(۳۴۶)	ایضاً
بامے بکنار جوئے باید بود	از غصہ کنارہ جوئے باید بود
ایں زہت عمر ما چو گل دور و زہت	خنداں لب تازہ رہے باید بود
(۳۴۷)	ایضاً
طبع ہمہ باروے چو گل می خندد	دستم ہمہ با ساعندہ مل پویند
از ہر جزئی نصیب خود بردارم	زناں پیش کہ جزو ہا بکل پویند
(۳۴۸)	ایضاً
تازہ ہر دسر بر آسمان پرید	بہتر ز مے حل کسے ہیچ نہ ید
من در عجبم ز فروشان کیشاں	بہ زمانکہ فروشد چہ خواہند خرید

میری یاد ہے کہ میری
طبیب قیصر کو
دیکھ کر دلی ہوئی ہوا
میرا لہو ہمیشہ سحر مند
ماں و پائی میں ہر روز
فادہ اسباب جان ہوں
فادہ اسباب جان ہوں
چون کہ میرا جزو
کل کے لئے نہ ہوا

طبعم به نماز و روزه چوں مایل شد	گفتم که مرا و تقییم حاصل شد
افسوس که آن دهنو بیا به شکست	و آن روزه به نیم جرعه می بلبل شد
(۳۶۵)	رباعی
هر جرعه که ساقیش بجاک افشانند	در دیده گرم آتش غم بنشانند
سبحان افشاده باد می پنداری	آب که ز صد در و دست برهانند
(۳۶۶)	ایضاً
چوں دست بر آمان هوس می نرسد	جای برادر دل کس می نرسد
در ده قدح در که حساب صافی	زین شیشه فیروزه کس می نرسد
(۳۶۷)	ایضاً
خطیکه ز رسته یار برخاسته شد	توفیق نه بر می که حسن و کاسته شد
در باغ رخس بهر تاشا که جان	گل بود و به سبزه نیز آراسته شد
(۳۶۸)	ایضاً
خون از دل افکار بردن می آید	در دیده خونبار بردن می آید
گر خوں بچکد از مژه ام نیست عجب	زیرا که گل از خار بردن می آید
(۳۶۹)	ایضاً
اندر ره عشق جمله صافان نرسدند	و اندر طلبش جمله بزرگان نرسدند
امروز شب روز نرفدا این است	فردا طلبان در غم نرفدا نرسدند
(۳۷۰)	ایضاً
بر من قلم قضا چو بے من رانند	پس نیک بدش چرا ز من میدانند
بے من امروزی چو بے من نروند	فردا بچم حاتم برادر خوانند
(۳۷۱)	ایضاً
دشمن که مرا همیشه بد می بیند	حقا که نه از روستا خود می بیند
در آینه درون خود می نگرد	و آن صورت مرده رنگ خود می بیند

سایه بی کفایت
کامیابی ناز و روزه کا
پاییز بوی گل یون بر می
ساری از دل بر پانچ
مگر انوس که به خیال
بصل غلام یک بار
ایضا در مونس
بوی گل از رات گونف
بر اندام خرم پودا
چشمه سرشار شاد
چند وقت شکر چرخ
نقطه زین گمراهی
سرتی بیای کوه
سختا کجاست قوت
شربت بی چرخ است
بچه خج بودا بخت
بکرده چرخ شکر
جان کجاست بخت
دشمن نجات

سلطنت مانی
 دانش عالم باد کو چھوٹنے
 لوٹ با بڈ لکھ اور
 شہزاد اکھیں کھول
 غفلت کا وقت یہ نہیں ہو
 غفلت اور سوسائیکہ
 اسی بہت یاد دہانی
 بدولت ۱۲۵۵ لاکھ
 کہنے ہیں کہ آدمی مہرہ
 جبین خیر کیا حال
 خازن ہو گیا ہے
 زمانے میں یہ ہے
 فضول سے ہم سے ہیں
 ہلکے زمانے میں حشر
 نہ رہا ہے ہزار ہشت
 ہوا ۱۲۵۵ میں
 اور جسے دامن کوٹے
 کر دیا اور انھیں غنیمت
 بالوں کے ساتھ شہر کا
 (اور کہہ کر دیا)

بالوں کی ساخت و شکل کے بارے میں ایک نوجوان نے پوچھا ہے کہ کیا اس کا نام عید ہے؟
 ہاں، بالوں کی ساخت و شکل کے بارے میں ایک نوجوان نے پوچھا ہے کہ کیا اس کا نام عید ہے؟
 ہاں، بالوں کی ساخت و شکل کے بارے میں ایک نوجوان نے پوچھا ہے کہ کیا اس کا نام عید ہے؟

	رباعی (۳۹۵)
یک جرعه سے از مملکت جہم خوشتر آہ محراب ز سینه خماری بشر	بشر بوسے قدح از لذت مریم خوشتر از ناله بوسید و ادہم خوشتر
	ایضاً (۳۹۶)
افلاک کہ حبس غم نظر ایند دگر تا آمدگاں اگر بدانشد کہ ما از دہر چہ می کشیم نایند دگر	نہ نند بجاتا نہ رہا یند دگر ایضاً (۳۹۷)
	ایضاً (۳۹۸)
تا چند اندیشید و زرقانی عمر حتی کہ من از ستیزہ و دغدغہ اش تا چند مراد درد و ہر ساقی عمر چوں جرعه بخاک یزم این باقی عمر	ایضاً (۳۹۹)
	ایضاً (۴۰۰)
از بودنی سے دوست چہ داری تیار خرم بزمی و جہاں بشادی گذراں در فکریت ہیو دہ ولج جاں افکار تدبیر نہ با تو کردہ اند آخراں	ایضاً (۴۰۱)
	ایضاً (۴۰۲)
از گردش روزگار ہرے بر گیر از طاعت و معصیت خدا مستغنی است بر خشت طبعشیں بکف با غر گیر با سے تو مراد خود ز عالم بر گیر	ایضاً (۴۰۳)
	ایضاً (۴۰۴)
دل تنگ شوی کچھ کے بنگ بخور صوفی شدہ این بخوری آں بخوری یا یک مشک بادہ گل رنگ بخور در خورد و تو رنگ است بزرگ بخور	ایضاً (۴۰۵)
	ایضاً (۴۰۶)
وقت سحر است خیز سے طرف سپر کیں یکدم عاریت میں کچھ فنت پُر بادہ غسل کن بویں ساغر بسیار بچائی و نیابے دیگر	ایضاً (۴۰۷)
	ایضاً (۴۰۸)
اے غسل در آ بگینہ سادہ بیار واں محرم و مونس ہر آنادہ بیار	

سہ ایک روز شرب
 مملکت جہم بہتری یک
 غمی و دہر آں یک
 بچائی و نیابے دیگر
 بکے و بونہا و
 شکر و سید ادا و
 نال و بزم و حضرت
 اوسیداد حضرت اہم و
 از گاہی بیدار و
 سے مراد بچہ و
 ہے اس کے وقت
 جو تیرا جنت والی
 اس کی ہر ساقی
 اس بچہ بکے و
 بچنے دل جان کو
 کہے و انا و خوش
 وندہ و دار و
 و گداز و
 کہ تیرے ساتھ
 سبب و نیابے

اے غسل در آ بگینہ سادہ بیار
 واں محرم و مونس ہر آنادہ بیار
 سبب و نیابے

چوں میدانی که مدت عالم خاک	بادیست که رود بگذر و بادیه بیار
(۴۰۳)	رباعی
بیار چو آریده باشی هم عمر	لذات جهان چشیده باشی همه عمر
هم آخسر عمر حلتت باید کرد	خواب باشد که دید باشی همه عمر
(۴۰۴)	ایضا
گرفت رخ تست پستی خوشتر	در بادیه ز جام تست مستی خوشتر
درستی عشق زان سبب نیست شدم	کاس نیستی از هزار هستی خوشتر
(۴۰۵)	ایضا
سے چرخ فلک سے عقل داری نہ ہنر	ہرگز نہ کنی بکار آزادہ نظر
نام رواں را دہی ہمسر گنج گہر	احسن ہے چرخ مخنت پرور
(۴۰۶)	ایضا
بیار خوشم جام شراب ولی تر	وز دست غم دیدہ پر آب ولی تر
چوں عالم دوں وقت غواہ کرون	در عالم دوں مست خراب ولی تر
(۴۰۷)	ایضا
در دائرہ سپہ سالار پدید غور	جایست کہ جملہ را چشاند پرور
نوبت چو بدور تو رسد آہ کن	سے نوش بخوشد لی کہ دورست جور
(۴۰۸)	ایضا
چوں حاصل آدمی در نیایشے دور	جز در دول دادن جان نیست دگر
خرم دل آنکہ شد پھنسی آزاد	واسودہ کسی کہ خود نژاد آزاد
(۴۰۹)	ایضا
سستی مکن فیض حق بگذار	داں لقمہ کہ داری زکساں باز مدار
در خون کے مال کے قصہ مکن	در عمدہ آنجہاں منم بادہ پیار
نیت مکن و مجوس (۴۱۰) کس لا تار	ایضا

۱۔ آسان ہے
 ۲۔ چو آید چو آید
 ۳۔ چو آید چو آید
 ۴۔ چو آید چو آید
 ۵۔ چو آید چو آید
 ۶۔ چو آید چو آید
 ۷۔ چو آید چو آید
 ۸۔ چو آید چو آید
 ۹۔ چو آید چو آید
 ۱۰۔ چو آید چو آید

۱۔ آسان ہے
 ۲۔ چو آید چو آید
 ۳۔ چو آید چو آید
 ۴۔ چو آید چو آید
 ۵۔ چو آید چو آید
 ۶۔ چو آید چو آید
 ۷۔ چو آید چو آید
 ۸۔ چو آید چو آید
 ۹۔ چو آید چو آید
 ۱۰۔ چو آید چو آید

دے کو زہ گری بدیرم اندر بازار	تازہ	بر پاره گلے لکد ہی زد بسیار
واں گل بزبان حال با او میگفت		من همچو تو بودہ ام مرا نیکو دار
(۳۱۱)	رباعی	
ایں اہل قبور خاک گشتند و غبار		ہر ذرہ زہر ذرہ گرفتند کنار
آہ ایں چه شرابست کہ تار و زشمار		بجو شدہ و بخیر ناز ہر کار
(۳۱۲)	ایضاً	
اگر دیش ایں زمانہ دہوں پرور		با صد غم در دمی برم عمر بسر
چوں غنچہ بگلزار جہاں بادل تنگ		چوں لاله زباغ دہر با خونِ حشر
(۳۱۳)	ایضاً	
کار ہر عالم بمراد تہ شدہ گیر		دیں عمر برفتہ و اہل آمدہ گیر
گفتی کہ بکام خویش دستہ برہم		خود نتوانی و گر توانی زدہ گیر
(۳۱۴)	ایضاً	
اورا خواہی ز زن ز نسہ زندہ بر		مردانہ دہر از خویش پیوندہ بر
ہر چیز کہ ہست بند را ہست ترا		ببند چگونہ رہ روی بندہ بر
(۳۱۵)	ایضاً	
از چرخ بکام سر بردا فراشتہ گیر		وز عمر تمام بہرہ برداشتہ گیر
از گنج و گہر ہر چہ مراد دل تست		برداشتہ گیر و باز بگذاشتہ گیر
(۳۱۶)	ایضاً	
گر بادہ خوری تو با خرد منداں خور	لاہ	یا با صنیعہ سادہ رخی خداں خور
بسیار مخور در دکن فاش ساز		کم کم خور و گہ گاہ خور و پتہاں خور
خوش باش راہِ نشین (۳۱۷) کون و نساد	ایضاً	تا پس بر سر آن گنج جو بر صحرا بت
لے دل ہمہ سبب جہاں ساختہ گیر		وین خانہ پیرا و نعمت آراستہ گیر
در دینی فانی کہ نہ جاے من تست		روز دوسرہ بنشستہ و بر فاستہ گیر

ملہ اہل زود
کہ خاک ہو کو غبار چو گل

اندک دوس در سر
در ملک گلزار خونین

ای کوئی شراب جادو
کہ سبک بخورد و سگدار

بناست بکسی سبک
بپیش پیر و پادشاں

ملہ راہ مریدان
نزدادہ اگر خدا کے

بکسی آرزو جو تو نہ
نزد سے غم نہ ہواں

راہیں جو چہ تھے
اپنی طرف صورت کرے

دہ سداہ جو تہاں نہ ہو
راہ نہیں چل سکتا ہے

ہر چیز کہ کہہ سکتے
چہ رہا نہ ملے ہوگا

عبداللہ بنی آتشی

۱۷ نیری صواب	رباعی	(۴۱۸)
دو سیر کی ہو چاہے	بر باد بختان نفوذ و کسب میخور	جانان صاف وقت گل خوش میخور
نیم سیر کی ہو چاہے	خون بر تو حلال کرده ام خوش میخور	مے خون رز است و رز ترا میگوید
خیز سیر کی ہو چاہے	ایضا	(۴۱۹)
صورت (دلیت) زربنی	زین کهنه سربروں بر دلت ناچار	عمر تو چو دو صد و چوبی صدیم هزار
تجربہ کمال بجا بیچے غارتو	ایں ہر دو بیگ نرخ بود آخر کار	گر باد شے و گر گدائے بازار
اوردہ ہوا صیقل بخشنے والا	ایضا	(۴۲۰)
یار دوزخ کے بے سیر	باغ طربت بسبزہ آراستہ گیر	لے دل ہمہ اسباب جہاں خواستہ گیر
ہو جائیگے سہلے	بنشستہ و باراد بر فاستہ گیر	وانگاہ براں بسبزہ شبے چوں شبنم
دلالت ہو سکتی ہے	ایضا	(۴۲۱)
تمام اسباب سامان جہاں	بیودہ غم جہاں نہ بودہ مخور	لے دوست غم جہاں بیودہ مخور
لگیا اور طریق فطرت پر	خوش باش و غم بودہ و نا بودہ مخور	چوں بود گداز شکت نیست نا بودہ پدید
سے آراستہ ہو گیا بیت	ایضا	(۴۲۲)
بکھاسا تو یہی خیال کر	چندیں ز حد پہنچ بر اہل نظر	لے خواجہ فقیر گر تراست خبر
کوشش نہ ہو ایک دینم	تو از دم حیض و از نجاسات دگر	ایشان ہمہ از صانع و صغش گویند
کیوں میں ہا اور صبح ہوئے	ایضا	(۴۲۳)
ہوئے سبیل بسا	در پیش تو درویش و تو نگر ہمہ عور	لے در طلب تو عالی در شر و شور
لے دوست اس دنیا	لے با ہمہ در حضور و چشم ہمہ کور	لے با ہمہ در حدیث و گوش ہمہ کور
بیوہ کا غم نہ کھا اور غم	ایضا	(۴۲۴)
مزمون کا غم نہ کھا اور غم	در گرد گداز رخ بنشستہ ہر گداز	گر گوہر طاعت نہ بنشستہ ہر گداز
کیا ہوا اور کیا تو توانا	دانی کہ کیے را دو انگشتہ ہر گداز	نوسید نیم ز بار گاہ کہ دست
اس بات کو کہ کہ جو کھا	ایضا	(۴۲۵)
دہ گداز گیا اور دستبان بھی	باز آمدہ کو کہ بسا گوید راز	از جملہ رفتگان ایں راہ دراز

۱۷ نیری صواب
 دو سیر کی ہو چاہے
 نیم سیر کی ہو چاہے
 خیز سیر کی ہو چاہے
 صورت (دلیت) زربنی
 تجربہ کمال بجا بیچے غارتو
 اوردہ ہوا صیقل بخشنے والا
 یار دوزخ کے بے سیر
 ہو جائیگے سہلے
 دلالت ہو سکتی ہے
 تمام اسباب سامان جہاں
 لگیا اور طریق فطرت پر
 سے آراستہ ہو گیا بیت
 بکھاسا تو یہی خیال کر
 کوشش نہ ہو ایک دینم
 کیوں میں ہا اور صبح ہوئے
 ہوئے سبیل بسا
 لے دوست اس دنیا
 بیوہ کا غم نہ کھا اور غم
 مزمون کا غم نہ کھا اور غم
 کیا ہوا اور کیا تو توانا
 اس بات کو کہ کہ جو کھا
 دہ گداز گیا اور دستبان بھی
 آیا نہیں ہم ہر گداز
 کمال ہو چو ہر گداز
 خوشی و غم ہر گداز
 اسکا نہ پتہ

[illegible]

غرض ما یستاد کو گزشتہ
بلدی تک پہنچا کر اس کو محرم
میں لایا اور اس کے ساتھ
آپ اس کی دین و دنیا کی
حقیقت سے بہت متاثر ہو کر
یعنی ایک نیک و صالح
شخص اور ایک حکیم
کو مقرر کر کے کہہ دیا کہ

(۴۴۱)	رباعی	بازمردم پاک اصل و عاقل آفرین گر ز هر دهر ترا خردمند بنوشش
(۴۴۲)	ایضاً	وز نا اہل ہزار فرسنگ گریز ورنوش رسد دست نا اہل گریز
(۴۴۳)	ایضاً	باز تو بحال آں مہم انگیز پیش حکم ہی کنی کہ در دوسے منکر
(۴۴۴)	ایضاً	حکمی کہ از و محال باشد پرہیز انگاہ میان امر و نہیش عاجز
(۴۴۵)	ایضاً	از رے حقیقتہ از رے مجاز باز چہ ہمی کنیم بر نطیع وجود
(۴۴۶)	ایضاً	افسوس زیں سگ کچہ پر تگے تاز از بسکہ دلش بستخوان مالک بود
(۴۴۷)	ایضاً	رفتند وز رفتگاں کیے نایر باز کارت ز نیاز می کشاید نہ نماز
(۴۴۸)	ایضاً	لب برب کوزہ بردم از غایت آرز بامن بزبان حال می گفتاں آرز
(۴۴۹)	ایضاً	لے بر ہمہ سدران عالم فیروز دانی کہ چہ وقت می بود روح افروز

سلا ماسا دیانی
بے کشتی عقل را در شرف
سے دوستی کار و دلا لایوں
سے کوئی در ہنگ
اگر عقل نہ ہو
فوق ہذا اہل
اہل ان شرف ہی
سے دانی کار و دلا لایوں
سلا میں یہ بات نفی
نہیں کیا ہوں بلکہ
حقیقتہ یہ کہ
شکل ان کے جلوے
ہیں جس سے نافذ و جاریا
جاتا جو ہم فرشتہ وجود
ناظر کر سب سے بیا دریا
انچا اپنا اشارہ کر سکیں گے
تو یہ صندق عسکری
چھپ جائیگے

لے بر ہمہ سدران عالم فیروز
دانی کہ چہ وقت می بود روح افروز
سلا میں یہ بات نفی
نہیں کیا ہوں بلکہ
حقیقتہ یہ کہ
شکل ان کے جلوے
ہیں جس سے نافذ و جاریا
جاتا جو ہم فرشتہ وجود
ناظر کر سب سے بیا دریا
انچا اپنا اشارہ کر سکیں گے
تو یہ صندق عسکری
چھپ جائیگے

لعل تو در مشتاق
 که نقش مجاریا جوگر
 سمون تو به پستی تاج
 عمر غنچه به که خوش
 ای نقش که به جود
 به بیجا بهاد و پیری
 در این عالم
 هر یک خاک چاکر تو
 که به کرمین خوش
 که ز یاد کام و غریبی
 مادر که زان افروز
 میانی در انون کوریت
 دنیا و صفا به خاطر
 دوی کی یک عادت به
 یک پر از کینه و حس
 یکا که یک کبریا
 که می فانی که در کی
 آواز می در غنای کی
 یکا کی کی کی کی

یکشنبه و دوشنبه و سه شنبه و چهار	پنجشنبه و آدینه و شنبه و شنبه روز
(۳۴۹)	رباعی
می پرسیدی که چیست این نقش مجاز	گر برگویم حقیقتش هست دراز
نقش است پدید آمده از دریائی	وانگاه شد بقعر آس دریا باز
(۳۵۰)	ایضا
لے واقف اسرار ضمیر هر کس	در حالت عجز و سنگیر همه کس
یارب تو مرا توبه ده و عذر پذیر	لے توبه ده و عذر پذیر همه کس
(۳۵۱)	ایضا
آغاز رواں گشتن این زیر طاس	و انجام خرابی چنین نیکاس
دانسته نمی شود و معیار عقول	سجده نمی شود بمقیاس قیاس
(۳۵۲)	ایضا
از حادثه زماں آسوده میسر	وز هر چه رسد چو نیت پاینده میسر
این یکدمه افتد را غنیمت می داس	از رفقه میندیش و ز آئینه میسر
(۳۵۳)	ایضا
لے چرخ خیس خس دوی برد خس	هرگز نه روی تو بر مراد دل کس
چرخ فلک ترا همی عادت بس	ناکس تو که کنی دگس را ناکس
(۳۵۴)	ایضا
مرغی دیرم شسته بر باره طوس	در پیش نهاده کله و کیک و دوس
با کله همی گفت که انوس انوس	کو بانگ جرسا و سجا نعره کوس
(۳۵۵)	ایضا
ختم ام اگر باده پرستی خوش باش	با سوده مرغی اگر نهستی خوش باش
چون عاقبت کار جهان نیستی است	آس کار که نیستی چو هستی خوش باش
چون کار نیست غریب (۳۵۶) برون	ایضا

تا چند کنم عرض نہ دانی خویش	بگرفت دل من از پریشانی خویش
ز تار منانہ بر میاں خواہم بست	دانی ز جہ از ننگ مسلمان خویش
(۳۵۷)	رباعی
جلتے است کہ عقل آفرین میزندش	صد بوسہ ز مہر بر جبین می زندش
این کوزہ گرد ہر چنین جام لطیف	می سازد و باز بر زمین می زندش
(۳۵۸)	ایضاً
از نامہ باز زد کن چہ سرہ خویش	وز آمد ہا آب کن ز ہرہ خویشتر
بر دار ز دنیاے دنی ہرہ خویش	زاں پیش کہ دہر بکشد و ہرہ خویشتر
(۳۵۹)	ایضاً
باروی بگو شراب روشن درکش	بادوست دل ز جفاے دشمن درکش
باسادہ منہ نشین بگذرا ز خویش	پیراہن کبر و ہستی از تن درکش
(۳۶۰)	ایضاً
بگذار دلا و سوسہ عقل معاش	از ہستی خویشتن ہیر چون ادب باش
در بزم قلندر این معنی بنشین	آزادہ شود شراب نوش و خوش باش
(۳۶۱)	ایضاً
لے دل مطلب دیگران محرم خویش	خوش باش ہر در دہول مہر ہم خویش
تنہا بنشین و خویشتن خور غم خویش	ارہم دست آرزو کند ہر دم خویش
(۳۶۲)	ایضاً
مے گرم حرام ست مدا مش مے نوش	بانغمہ و چنگ سچ و شامش مے نوش
جائے مے اعل گرت دست دہر	یک قطرہ رہا کن تما مش مے نوش
(۳۶۳)	ایضاً
مست نہ میخانہ گذر کردم دوش	پیرت دیدم نے صلیب ہر دوش
گفتم ز خدا شرم نہ اری لے پیر	گفتا کہم از خدا سرتے نوش خموش
	زادہ خوش

سلاہ باہام
کہ عقل کی تمیز کرن
یہ اور تم سے بوسہ
انکی پیشانی کی ہوا
معلوم نہیں کہ کون کون
دہر ایسے طبع جام کو
کیوں بنانا ہوا درکش
تو دہاوی «سلاہ»
باہم یعنی ہماری غم
ماورغیر سے
لے دل و دوسری ذات
سوا پناہم ست بجا
اپنے دروازے پر
نوش دہی خوش رہ
تہذیب پیر و پناہم
سلاہ ہم تنہا
نوش سوا پناہم
«عبداللہ آسی»

ہر ایک بزبان حال بامیں گفتند	کو کوزہ گرد کوزہ خرد کوزہ فروش
ناگاہ کیے کوزہ بکرو (۴۶۲) خردش	رباعی
تاویک بقائے منج و لذت جویش	در کاسہ خوشدلی گنم در دے نوش
لے کوزہ گرد از گلم اگر کوزہ کنی	آں کوزہ بجز بے فروشاں مفروش
(۴۶۳)	ایضاً
آں مے کہ حیات جاودانیت خوش	سرایہ لذت جوانیت خوش
سوزندہ چو آتش است بسیکن خمار	سازندہ چو آب زنگانیت خوش
(۴۶۴)	ایضاً
ہفتاد و دو ملت اندر دین کم و بیش	از ملتہا عشق تو دارم در پیش
چہ کفر و چہ اسلام و چہ طاعت چہ گناہ	مقصود توئی بہانہ بردار از پیش
(۴۶۵)	ایضاً
مے در قدح صاف کہ بانیست لطیف	در کالبد شیشہ روانیت لطیف
لائق نبود بیچ گراں ہمدم من	جز ساغر و بادہ کاں گرانیت لطیف
(۴۶۶)	ایضاً
ہاں صبح دمید و امن شید چاک	بر خیز و صبح کن چرائی غناک
مے نوش بھلا کہ صبح بسیار دہ	اور مے ہا کر دہ و مار مے بخاک
ڈلا (۴۶۷)	ایضاً
رہے کہ منزہ است از لالیش پاک	ہمان تو آمدہ ست در عالم خاک
مے وہ تو بہ بادہ صبحی ہمدوش	داں پیش کہ گوید انعم اللہ مساک
(۴۶۸)	ایضاً
بس پیر ہن عمر کہ ہر شب فداک	بر دوختہ و گرد گردیانش چاک
ہر روز بے زمانہ شاد و غناک	از آب بکورد و فرو برد بخاک
(۴۶۹)	ایضاً

ملکہ
نمزدانی کہ جو
حیات جاودانی بخوش
اور قیمت نہ لاندہ
جوانی حاصل ہو جو
ہر گ کیلین ہا جوانی
ہو اور آئے دکان کی
ظاہر ساز ہو کہ
آسان کر لک کو پیش
چون عمر بچا اور
چہ ہر یک سر ہا جو
۶ سال ہر روز بے
خوش و خوش گھروں
کوانی سے بھان اور
کس مے اتا جو
عبدالباقری

[illegible]

۱۰۰ بجائی ہوئی
۱۰۰ خفیہ کے اسرار
۱۰۰ ایک لڑائی سے
۱۰۰ دھمپا سکتے ہیں
۱۰۰ جاہلی کی سزا
۱۰۰ سال تک پادشاهان
۱۰۰ پچھو تو اس سال
۱۰۰ کیلئے جو کہ
۱۰۰ آتی

اباں نہ کنی خون خوری خیر سال	از قال ترارہ نہ نمایند بحال	(۳۹۵)	رباعی
دل مشنوی صحت اہل حیل	کز بادہ ناب عقل دین است عقل	(۳۹۶)	ایضاً
گر احسب جان و قوت و دمت باید	مے نوش بہ بوستان بگلبارنگ غزل	(۳۹۷)	ایضاً
دسر لکڑا ہر سو دل محال	مے خور ہر سالہ ساغر مالہ مال	(۳۹۸)	ایضاً
بدر زرخشیں مے شے می کن	دختر بختلال بہ کہ مادر بجلال	(۳۹۹)	ایضاً
کس غلغلہ و جھیم را ندید است لے دل	کو کس کہ ازاں جہاں سید است دل	(۴۰۰)	ایضاً
ایہ ہراس با بجزیرت کز ازاں	جز نام و نشانے نہ پدید است دل	(۴۰۱)	ایضاً
تا کے زخماں ہر کے تنگ کشیم	وز نا کس روزگار نیرنگ کشیم	(۴۰۲)	ایضاً
فوش باش کہ ایام ترا و بگذشت	عیدت بیاتامے گلرنگ کشیم	(۴۰۳)	ایضاً
بزد و خو خواست آنچہ من خواستہ ام	مے گرد و راست آنچہ من خواستہ ام	(۴۰۴)	ایضاً
گر جملہ فضا بہت کہ اد خواستہ است	ہیں جملہ خطا است آنچہ من خواستہ ام	(۴۰۵)	ایضاً
از فغان کردگار و زرب رحیم	نوبید مشو بجرم و عصیان عظیم	(۴۰۶)	ایضاً
گر مست و خراب بودہ باشی امروز	فردا بخشد بر استخواناں رسیم	(۴۰۷)	ایضاً
گر من گنہ روے نہیں کہ دستم	عفو تو امیدت کہ گیر دستم	(۴۰۸)	ایضاً
گفتے کہ بروز عجز دست گیرم	ما جز ترا زیں خواہ کہ اکنون ہستم	(۴۰۹)	ایضاً

۱۔ دل سے
 ۲۔ بہشت و دوزخ کو
 ۳۔ کسی نے نہیں سمجھا
 ۴۔ کوئی داک آج نہیں
 ۵۔ چونکہ ہمارا سید اور
 ۶۔ ہمارا لڑکے میں جینے
 ۷۔ ہر جگہ ہر وقت
 ۸۔ نام نہانی میں ہے
 ۹۔ جو کچھ کہیں
 ۱۰۔ پاپا اور میں سنا گیا وہ
 ۱۱۔ اگر خدا کا پاپا ہوا میں تو
 ۱۲۔ تو اسکا کوئی اثر نہیں
 ۱۳۔ ہو سکتا اگر وہ سب
 ۱۴۔ موابہ ہو کچھ کہانی
 ۱۵۔ پاپا اور تو کچھ کہیں
 ۱۶۔ چلا کر وہ اس کے غلام
 ۱۷۔ اور اسکا کوئی اثر نہیں
 ۱۸۔ نہ تو پاپا ہے نہ کسی

	رباعی	(۵۱۰)
دوست هر ناکس و کس دارستم من دامنم و او چنانکه هستم		بر خود در کام و آرزو برستم گر صوفی مجرم و گر راهب دیر
	ایضا	(۵۱۱)
یا این راه خود بخوار بجز و پیو دم من خود که بدم کجا بدم که بودم		تا آن نبری که من بخود موجودم چون بود حقیقت مرا از دست بود
	ایضا	این بود نه بود من ز (۵۱۲) بود بود
امشب شب قدر است من امشب شدم تا روز بجز درین صراحی دستم		بے یاده نبوده ام دستانم لب پر لب جام و سینه بر سینه ختم
	ایضا	(۵۱۳)
من خون ز دست من دگر خون خورم گفتم که مزاج می کنم چون خورم		گفتم که دگر با ده گلگون خورم پیر خردم گفت بخت بدست گوی
	ایضا	(۵۱۴) بچینگی
در جسم خرد جوهر بنفش ماییم بے هیچ شکی نقش نگینش ماییم		مقصود جسم آفرینش ماییم این دایره جهاں چو انگشتری است
	ایضا	(۵۱۵)
تا ایستد شاه بهر سر خیم ز نیم کین نیم بهر سبزه دم که ز نیم		شبه گز که در دیر به هم ز نیم بر خیز که دم ز نیم پیش از دم
	ایضا	(۵۱۶)
بگویم این عهد غرامت است با دشمنم از آنکه تا قیامت بکشد		در عشق ز صدمه گوید دل است گر عزم و شاکه جدا باشد ترا
	ایضا	(۵۱۷)
تا از کف اندوه شراب بچو خورم		هرگز بطرب مشربت آسب بچو خورم

این رباعی در وصف
 عشق است و در بیان
 این که در این عالم
 هیچ کس را نیست
 جز این که در این عالم
 هیچ کس را نیست
 این رباعی در وصف
 عشق است و در بیان
 این که در این عالم
 هیچ کس را نیست
 جز این که در این عالم
 هیچ کس را نیست
 این رباعی در وصف
 عشق است و در بیان
 این که در این عالم
 هیچ کس را نیست
 جز این که در این عالم
 هیچ کس را نیست

ناتے زخم بر نمک سیج کئے	تھے	اما از جگر خویش کباب بخورم
(۵۱۸)	رباعی	
امروز کہ نیست از شراب تا کم		زہرے بود اردہر دہر دہر تا کم
زہرست غم جہاں دہر تا کم		تریاک خورم زہر دہر دہر تا کم
(۵۱۹)	ایضاً	
فرزین صفتا کہ مست غمناک شدم		وازا سپ پیادہ از جہاںات شدم
از بازی نیل شاہ چوں در ماندم		نخ بر نخ تو نادہ ام مات شدم
(۵۲۰)	ایضاً	
میلیم بشراب ناب باشد دائم		کو شتم بہنے ور باب باشد دائم
مگر فاک مرا کوزہ گراں کوزہ کنند		آں کوزہ پرا از شراب باشد دائم
(۵۲۱)	ایضاً	
سے چرخ ز گردش تو خرسند نیم		آزادم کن کہ لائق بند نیم
گر پیش تو بابے خرد و نا اہل است		من نیز چناں اہل و خرد مند نیم
(۵۲۲)	ایضاً	
سر ملکہ زندان خراب است منم	طاعت	افتادہ بمصیبت ز طاعات منم
آنکس کہ شبے راز از بادہ ناب		وز خون جگر کند مناجات منم
(۵۲۳)	ایضاً	
من بے ناب یقین نہ توانم		بے بادہ کشید بارق نہ توانم
من بندہ آں دم کہ ساتی گوید		یک جام دگر بگیرد من نہ توانم
(۵۲۴)	ایضاً	
دنیا چو فناست من بجز من نہ کنم		جز یاد نشاط و سے روشن نہ کنم
گویند خدا ترا ز سے تو بہ دہم		او خود دہد و در بہد من نہ کنم
(۵۲۵)	ایضاً	

سلف ہر ما توین
بجز شکر ناب کیوان
دینی کا در ہر سالان
نہ از در باب پرست
بہنہی اگر گری تا کا
کوزہ کو کوزہ نابین
دہ کو زہی نہ است
ہر ارباب سلف
سے کتاو اگر گری
خست ہو تو نہ ہی
سے پختہ تو نہ ہی
کوئی باب قدرت
ہوں سلف و ناب
جو اورین سہو
تفنن سے اور
نہیں سہو اور
خوشی اور نشاط
یک کچھ نہیں کر سکتا
لوگ سکتے ہیں کہ خدا
شراب بجز کو تو نہ ہی

کے اول تو خدا
جو کو تو نہ ہی تو نہیں
نہیں دینا اور اگر وہ
تو نصیب کسے تو
میں خود تو بہرہ
عبد باری آسی

من غاہر نیستی و ہستی دانم	من باطن ہر فراز و پستی دانم
با اینہم از دانش خود شرم باد	اگر مرتبہ و راس مستی دانم
(۵۲۶)	رباعی
دیگر غم این گردش گردوں بخوریم	جز بادہ صاف سے گلگون خوریم
مے خون جہانست جہاں خونی ما	ما خون دل خونی خود چوں خوریم
(۵۲۷)	ایضاً
ما کہے بخود ہی طربناک شدیم	وز پایہ دوں بر سر فلاک شدیم
آخر ہمہ زالایش تن پاک شدیم	از خاک برآمدیم و بر خاک شدیم
(۵۲۸)	ایضاً
مے مفتی شہر از تو پر کار تریم	با اینہم مستی از تو ہشیار تریم
تو خون کساں خوری ما خون زراں	انصاف بدہ کدام خود خوار تریم
(۵۲۹)	ایضاً
یک دست مصحفیم و یک دست بجام	کہ مرد علایم و گئے مرد حرام
ما یم دریں گنبد کفر و زہر خام	نے کافر اسطرح نہ مسلمان تمام
(۵۳۰)	ایضاً
من بادہ خورم و یک مستی نہ کنم	الہ بقدر دراز دستی نہ کنم
دانی غرضم ز مے پرستی چہ بود	تا بچو تو خویشتن پرستی نہ کنم
(۵۳۱)	ایضاً
در حین جام جم جہاں پیو دیم	رونے نہ نشستم و شب لغو دیم
ز استاد چو وصف جام جم بشنو دیم	خود جام جہاں نہاںے جم می بودیم
(۵۳۲)	ایضاً
افسوس کہ بے فائدہ فرسودہ شدیم	وز آس سپہر سرنگوں سودہ شدیم
در داود نہ امتا کہ تا چشم زدیم	تا بودہ بجام خویشن نا بودہ شدیم

مے مفتی شہر
بہر توجہ بہ کار
زیادہ ہی با وجود
اس مستی کے توجہ
بہر شہر زیادہ ہی
بہر توجہ آگے لکھنا
خون متی جی رہا تو
اکہمیں کا خون
پیشانی پر اس زہر افشا
کہا کہ کہ کہ ہمیں اور
تھیں زیادہ تو بخور
کوئی کہ "عبداللہ" ہی
آہستہ آہستہ

بودیم ز آب دیدہ در آتش دل	دادیم بباد عمر و در خاک شدیم	رباعی	(۵۴۱)
در پائے اجل چو من سراغ ندہ شوم	در دست اجل چو مرغ پر کندہ شوم		
ز نثار گم بجبیز صراحی کنسید	باشد کہ ہوسے سے سے زندہ شوم	ایضاً	(۵۴۲)
جانم ز درخ دی برد دست مقیم	بیچارہ دل از نیست بردا بدو نیم		
کیا باری این سمن سے دوزیم	رفتہ ہمہ حسرت است با اندہ و بیم	ایضاً	(۵۴۳)
چوں آتش اگر بر آسماں برگذریم	وز آبے واں اگر ہم پاکیزہ تریم		
در خاک شویم از آنکہ خاکے بودیم	با دست جہاں بادہ بدہ تا بخوریم	ایضاً	(۵۴۴)
یار تب من اگر گناہ بے حد کردم	بر جان و جوانی دین خود کردم		
چوں بر کمرست و ثوق کلی دارم	بر گشتم و توبہ کردم و بد کردم	ایضاً	(۵۴۵)
ہر چند کہ سے خلافت میں است ہم	از خوردن سے ہی کشاید مگر ہم		
دانی کہ سے چہ است چندیں شغفم	تا بکہ سے خوشیستن با نہر ہم	ایضاً	(۵۴۶)
یک چند بود کے باتا شدیم	یک چند باتا دی خود شاد شدیم		
با بیان سخن شنو کہ مارا چہ رسید	از خاک بر آمدیم و بر باد شدیم	ایضاً	(۵۴۷)
ز ان پیش کہ از زمانہ تا بے بخوریم	با یکدگر امر و ز شرابے بخوریم		
کین سیک اجل بگاہ رستن مارا	چنداں نہ ہا ماں کہ آجے بخوریم	ایضاً	(۵۴۸)

۱۵۱۱ء میں چنگیز
میں سے گناہ جیسے میں نے
پہلے پہلے ہی جان و دل
جوانی پسپائی میں جیسے
تیسے کہ ہم پہرہ و سر جو
تیرے چاروں رخ تو بیک
۱۵۱۲ء
اگرچہ ہر گناہ ہم
اگرچہ ہر گناہ ہم
سب سے سیدھے اس کی
فکر سے ہی بکشتہ اور
ایک لاکھ آٹھ سو کم خود
استاد ہوئے اور اس پر
ہو گئے اور اس پر
انعام میں لاکھ بیس ہوا
ہم خاک پیدا ہوئے
اور خاک ہی میں پڑے
۱۵۱۳ء
عبد الباقی
۱۵۱۴ء

دوست بیا تا غم فردا نخوریم فردا کہ ازیں دیر کس در گذریم	وین یکے م عمر را غنیمت شمردیم باہفت ہزار سالگان سر بسریم	
(۵۴۹)	رباعی	شادگان ہمسفریم
من بادہ تلخ و پرینہ خورم انگور حلال خویش در جسم کردہ	واندر رمضان در شب یک دینہ خورم گو تلخ کن خدا کے نامے نخورم	
(۵۵۰)	ایضاً	بشارت
ہر روز بگاہ در خرابات شوم چوں عالم سر و کفیات توئی	ہمراہ قلندران طامات شوم تو فیکم وہ تابنا جات شوم	
(۵۵۱)	ایضاً	
از بادہ شود کبر از سر باکم ابلیس اگر ز بادہ خورے یکدم گندم	وز بادہ شود کسادہ بند محکم کرے دو ہزار سجدہ پیش قدم	
مگر بادہ (۵۵۲) بخورے	ایضاً	
یک جو غم ایام ندریم خوشیم چوں بختہ بہائے رسد از طبع غیب	گر چاشت بود شام ندریم خوشیم از کس طبع خام ندریم خوشیم	
(۵۵۳)	ایضاً	
در میکدہ عشق نیازے دارم انکہ بے عشق طہارت کردہ	باسع رض سوز و گدازے دارم بارے بے خویش نمازے دارم	
(۵۵۴)	ایضاً	
پچو ستہ ز گردش فلک نیگینم علمے کہ نہ از سر جہاں بر خیزم	باطبع حیس خویش تن در کیغم عقلے نہ کہ فارغ از جہاں بنشینم	
(۵۵۵)	ایضاً	
تا چند اسیر تل ہر روزہ شویم در دہ تو جگاسہ سے ازاں پیش کہ ما	در دہر چہ صد سالہ چہ یکروزہ شویم در کار کہ کوزہ گراں کوزہ شویم	

ملکہ جبارانہ
ظہور فرمود ہوا کی قوی تر اثر بناد
ہی پہ پہنی ہوں در گذر کس
ہر وہ بہا ہوں آواز تو غدا ہر د
باطنی کا جانتے والا کی قوت ہے
قوتی سے کہ میں میری سنا جاتا
میں منتول ہوں " ۵۳
شراب ہر چیز تو کہ غم و کوسم
سے نکال دانی جو دار شراب
وہ ہے کہ اس کے
سختی سے کہ یہاں
باقی ہیں انتہا یہ ہے کہ
شیطان نے جو ایک سچے
کے واسطے اتنی عجیب ہیں
اگر نہ خود ہی سے شراب
پانی یا تو صبر یا دم سے
آگے دوزخ اور جہنم سے گناہ
عبدالبار کا اسی

۵۵۷ میں زین کے فرش
 ہر سوتے ہوئے اور زین
 کے نیچے چھپے ہوئے گول
 دیکھتا ہوں جھڑپوں میں
 یہ ہمہ پور کیتا ہوں مجھے وہ
 طرح کے آدمی نظر آتے ہیں یا وہ
 رنگ جامی گوشہ آدمی سے جو
 کھپت نہیں گئے اور یا یہ
 "۵۵۸ ہر گنگانہ گنگا
 جہان سے زنا ہوں اور مرنے
 اور جان بچانے فوت گاتا
 ہوں مرنے کی جھفت لکھنا
 اسی جھوٹ کو کی غفہ ہو سکتا
 جھٹے فوتوں بات کہو کہ میں
 اس طرح زندہ نہیں ہوا کیا کرنا
 رہنا چاہیے تھا " ۵۵۹

(۵۵۶)	رباعی	تا چند ملا امت کتنی سے زائد خام تو در غنیمت هیچ وریا و تلبیس
(۵۵۷)	ایضاً	مارند حسن بایاتی و مستیم درام ما با سے و مشوقہ درایم بکام
(۵۵۸)	ایضاً	بر مفرش خاک خفتگاں می بینم چند آنکہ بصر سے عدم می نگرم
(۵۵۹)	ایضاً	در ز پر زین خفتگاں می بینم نا آید گان و زنگاں می بینم
(۵۶۰)	ایضاً	ترسم کہ چو بعد ازین بجا لم ترسم این دم کہ در و نیم غنیمت شمریم
(۵۶۱)	ایضاً	باہنقاس نیز سہ ہم ترسم شاید کہ بہر خود دریں دم ترسم
(۵۶۲)	ایضاً	بائیم کہ سرست شہدایم درام بگذار نصیحت من سے زائد خام
(۵۶۳)	ایضاً	در مجلس مایست بجز بادہ و جام ما بادہ پرستیم و لب یار بکام
(۵۶۴)	ایضاً	با تو شہ تو ز رنج رہ نذریم یک ذرہ ز نامہ سیہ نذریم
(۵۶۵)	ایضاً	بانیفہ عود و نالہ چنگ کشیم رشتے دوسرے بادہ گراں شگ کشیم
(۵۶۶)	ایضاً	عید است بیاتائے گلرنگ کشیم بایار یک روح دے بشنیم
(۵۶۷)	ایضاً	لے دوست بیاتانم فردا بخوریم سے حکش نیست ہر گنا ہے کہ مریم
(۵۶۸)	ایضاً	وین یکدم نقد را بہت شمریم پس مانعیم آئندہ ز ہر چہ خود شمریم
(۵۶۹)	ایضاً	تازن نہ بری کہ از جہاں می ترسم وز مردن و از رفتن جاں می ترسم

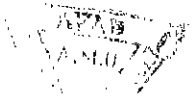
مردن حقیقت است ناں باکم نیست	چوں نیک ز ستم ازان می ترسم	
(۵۶۴)	رباعی	
گر من ز ستم معافم ستمم هستم	در کافرو گبر و بت پرستم هستم	
(۵۶۵)	ایضاً	
بر شیر و بیا که جنگ بر چنگ ز نیم	در زلف و راز و دامن جنگ ز نیم	
(۵۶۶)	ایضاً	
در دامن یارب و فنا جنگ ز نیم	مے نوش کنیم و نام برنگ ز نیم	
(۵۶۷)	ایضاً	
محرم هستی کہ با تو گویم یک دم	کمز اول کار خود چه بود است آدم	
(۵۶۸)	ایضاً	بہ چند
ہاں تا بخرابات خرد شے بز نیم	بر میگدہ بگذریم و نوشے بز نیم	
(۵۶۹)	ایضاً	
گل گفت کہ من پوست مصر پرستم	یا قوت گر انسایہ پر زرد ہستم	
(۵۷۰)	ایضاً	
باز رفت تو گرد دست درازی کردم	از رے حقیقت نہ مجازی کردم	
(۵۷۱)	ایضاً	

سلا گریں لڑ
ساست ہوں تو ہم
ہوں دراز کا گزروں
پست ہوں تو بیخو
ہم گزردہ میرا پوچھنی
استاد کا سلطان غلام
اور گمان لکھا تو ادب
پوچھ کو بولہ رسیا
ہوا اور پست سلطان پوچھ
میں ہوں کیا ہوں
میں نے کجا نہیں ہوتا
باز رفت کرنا تو ہوں بے
منہ ز رے بہل ہوا
جب سب سے تھکے
میں نے تو نے کجا ہے کہ
کوئی نشان پوست کی
دیکھا ہوں کجا کہ
زیادہ کیا

چھو کہچہ بیچ چننا خون بہا جودہ جی

سلا جنت کین
نیش آید ہون کسید بہت
زادہ ہوں جنت کین بند پادہ ہوں
انجامیست ہوں در سبے زادہ
عجیب است چو کہ شریعتی سے
جنت میں ہوں شیار زیادہ ہوں
سچیدہ مست آبادہ ہوں
عالم زنا دل برباں نہ ہے
مرا یہ جو کہ تین بیکار زنا دل کس
بہشتی ہوں بھانڈا ہوں
اسکے کہیں ناک ہوں در خاک
بھانڈے دیکھ ہی ناک چھینا
سہا اگر فوج کو گزند کہ نہ
یہاں کوئی نہ کہہ دلا کہ نہ ہوں اور
دوسرے کا عشق کوئی نہ کہہ دلا کہ نہ
ہاں فوج کوئی نہ کہہ دلا کہ نہ
یاد ہم کیو نہ سبھی جا رہے ہوں
کہ در جہان نہ کہہ دلا کہ نہ
کھولوں ہستی

چند آنکہ ز خود میت ترم هست ترم	ہر چند بلند پایہ ترست ترم
زین طرفہ تر آنکہ از شرابستی	ہر لحظہ کہ میار ترم مست ترم
(۵۷۲)	رباعی
صبح است دے برے گلہ نگ ز نیم	وین شیشہ نام و سنگ رنگ ز نیم
دست ازاں دراز خود باز کشیم	در زلف دراز و دامن چنگ ز نیم
(۵۷۳)	ایضاً
آں بہ کہ ز جام و بادہ دل شاد کنیم	د ز نامہ و گذشتہ کم یاد کنیم
ایں عاریتے روان زندانے را	یک لحظہ ز بند عسل آزاد کنیم
(۵۷۴)	ایضاً
روزیکہ بگوئے کوزہ گرمی گذرم	خود را بیان کوزہ ہامی شمرم
زاں پیش کہ گل بکوزہ گر ہدیہ برم	شاید کہ کند کوزہ یکے بادہ خورم
(۵۷۵)	ایضاً
آں لحظہ کا داخل گرمی ز اں گرم	چوں برگ ز شاخ عمر یز اں گرم
عالم ز نشاط دل بغربال کنم	زاں پیش کہ خاک خاک ہیز اں گرم
(۵۷۶)	ایضاً
یکے وز ز بند عالم آزاد کنیم	ایک دم ز دل ز وجود خود شاد کنیم
شاگرے روزگار کردم بسیار	در دو درجہاں ہنوز استاد کنیم
(۵۷۷)	ایضاً
گر دگر گیری چگونہ پروا نہ کنم	با عشق نوشے چگونہ آغا نہ کنم
یک لحظہ سرشاک دیدہ می نگذارم	تا چشم برے دیگرے باز نہ کنم
(۵۷۸)	ایضاً
آں آہ کہ پیش اسچ محرم نہ نم	واں دم کہ پیش اسچ ہم نہ نم
گر دریا ہم کہ جز تو کس می شنود	حقا کہ بیرم از دم و دم نہ نم

در طبع جهان اگر وفائی بودی	نوبت بود خود نیامدی از دیگران
(۵۸۷)	رباعی
نیک است بنام نیک مشهور شدن	عاریست به جور چرخ زنجور شدن
خمار بوی آب انگور شدن	به زانکه بزم خورشید مغرور شدن
(۵۸۸)	ایضاً
یار لب به دل سیر من رحمت کن	بر سینه غم پذیر من رحمت کن
بر پای خراب است روغن بخشای	بر دست پیا که گیر من رحمت کن
(۵۸۹)	ایضاً
توان دل شاد در بغم فروتن	وقت خوش خود بسنگ محنت کردن
در دهر که داند که چه خواهد بودن	می باید در مشق و بکام آسودن
(۵۹۰)	ایضاً
کس نیست در گفت و شنود من	شد ناله من ببنفش و محرم من
بگره چو نیست دیده پر غم من	تا من سر بنهم یا بسر پر غم من
(۵۹۱)	ایضاً
مسکین دل در دست دیوانه من	هشیار شد ز عشق جانانه من
روزی که شراب عاشقی می دادند	در خون جگر ز دند چانه من
(۵۹۲)	ایضاً
قوس متفکر اند در بند بیداری	جمعه متحیر اند در شگ و یقین
ناگاه منادی بر آمد ز کین	کاسه، پیچیدگان آه نه آنست نه این
(۵۹۳)	ایضاً
لای گشته شب زور به دنیا نگران	اندیشه نمی کنی تو از روز گران
آخر نفس بهیمن و باز آئے بخور	کایم چگونگی می کند با دیگران
(۵۹۴)	ایضاً

در طبع جهان اگر وفائی بودی
نوبت بود خود نیامدی از دیگران
نیک است بنام نیک مشهور شدن
عاریست به جور چرخ زنجور شدن
خمار بوی آب انگور شدن
به زانکه بزم خورشید مغرور شدن
یار لب به دل سیر من رحمت کن
بر سینه غم پذیر من رحمت کن
بر پای خراب است روغن بخشای
بر دست پیا که گیر من رحمت کن
توان دل شاد در بغم فروتن
وقت خوش خود بسنگ محنت کردن
در دهر که داند که چه خواهد بودن
می باید در مشق و بکام آسودن
کس نیست در گفت و شنود من
شد ناله من ببنفش و محرم من
بگره چو نیست دیده پر غم من
تا من سر بنهم یا بسر پر غم من
مسکین دل در دست دیوانه من
هشیار شد ز عشق جانانه من
روزی که شراب عاشقی می دادند
در خون جگر ز دند چانه من
قوس متفکر اند در بند بیداری
جمعه متحیر اند در شگ و یقین
ناگاه منادی بر آمد ز کین
کاسه، پیچیدگان آه نه آنست نه این
لای گشته شب زور به دنیا نگران
اندیشه نمی کنی تو از روز گران
آخر نفس بهیمن و باز آئے بخور
کایم چگونگی می کند با دیگران

در طبع جهان اگر وفائی بودی
نوبت بود خود نیامدی از دیگران
نیک است بنام نیک مشهور شدن
عاریست به جور چرخ زنجور شدن
خمار بوی آب انگور شدن
به زانکه بزم خورشید مغرور شدن
یار لب به دل سیر من رحمت کن
بر سینه غم پذیر من رحمت کن
بر پای خراب است روغن بخشای
بر دست پیا که گیر من رحمت کن
توان دل شاد در بغم فروتن
وقت خوش خود بسنگ محنت کردن
در دهر که داند که چه خواهد بودن
می باید در مشق و بکام آسودن
کس نیست در گفت و شنود من
شد ناله من ببنفش و محرم من
بگره چو نیست دیده پر غم من
تا من سر بنهم یا بسر پر غم من
مسکین دل در دست دیوانه من
هشیار شد ز عشق جانانه من
روزی که شراب عاشقی می دادند
در خون جگر ز دند چانه من
قوس متفکر اند در بند بیداری
جمعه متحیر اند در شگ و یقین
ناگاه منادی بر آمد ز کین
کاسه، پیچیدگان آه نه آنست نه این
لای گشته شب زور به دنیا نگران
اندیشه نمی کنی تو از روز گران
آخر نفس بهیمن و باز آئے بخور
کایم چگونگی می کند با دیگران

خیال پس آید ایس بخوش
کنا من که کمی تو زک
اود شو که در دنیا دلم ز
سکینه که با کرمی ز
اودده کل بر کرمی ز
نارنگی می در دنیا دلم ز
اودی با کرمی ز
نارنگی می در دنیا دلم ز

گویند مرا کہ مے بخور کمتر ازین عذر مے نوش یا رو بادہ صبحدم است	آخر بچہ عذر برداری سسرانیں انصاف بدہ چہ عذر روشن ترانیں
(۵۹۵)	رباعی
گر بر فلکم دست بہ دای یزداں از نو فلکے و گر چناں ساختے	بر دوستے من این فلکے از میاں کا زادہ بکام دل رسیدے آساں
(۵۹۶)	ایضاً
بشنو ز من لے زبدہ یاران کن بر گوشہ عرصہ قیامت نبشیں	اندیشہ کن زین فلکے سر دین باز کبیرہ چرخ را تماشائے کن
(۵۹۷)	ایضاً
شرمیت ناید ازین تباہی کردن گیرم کہ سراسر این جہاں ملک تو شد	زین ترک و امر و نواہی کردن جز آنکہ رہا کنی چہ خواہی کردن
(۵۹۸)	ایضاً
تو آمدہ ببادشاہی کردن چیزے نہ بُدی دی و نباشی فردا	با خوشی کن لے زین تباہی کردن پیدا ست کہ امروز چہ خواہی کردن
(۵۹۹)	ایضاً
خواہی بند پیش تو گردوں کردن ہجوں منت اعتقاد بایر کردن	کار تو بود ہمیشہ جاں پروردن مے خوردن و اندہ جہاں ناخوردن
(۶۰۰)	ایضاً
این چشم بہا بہیں بجاں آبستن نہ نے غلط کہ بادہ از غایت لطف	ہجوں منے بار غواں آبستن آہ بیت بہ تشہواں آبستن
(۶۰۱)	ایضاً
مشنو سخن زمانہ ساز آمدگاں رفتہ یگاں یگاں فراز آمدگاں	مے گیر مروق ز طراز آمدگاں کس مے نہ نہ نشان باز آمدگاں

سلاہ نوش پانی
زندگی کو تباہ کر دیا ہو یک کیک
اس دنیا کی کرینے شرم نہیں
آئی اور نوش جو تیرے
دوام و نواہی، یعنی ان باتوں
کو مشغول نہ رہا اور جھک
کر نہ کاظم کیسے نہایت دلدیا ہو
نہیں سنائیں کیا کہ نام جہاں
کس مے بڑی ایک ہو گیا مگر تو
چو نہ لے کے تیس کام
ہو سکتا ہو سلاہ تو بادشاہی
کی تکیہ بکرا دینے کتا ہوں
سر ہن جہاں کی تکیہ کے گزیر
اور اس بات کا خیال نہ کیا تو
گزشتہ میں کچھ تھا اور زندہ
میں کچھ نہ تھا تو پھر تباہ ہو کر
آج کا ہذا تیرے کس کام ہو
عبدالباری اہسی

۱۔ ایک گائے
آسمان پر جو اسکا نام پرنہ ہو
اور ایک گائے اور جو جو زمین کے
نیچے جا کر دیکھ کر دنیا و دیار
ان دونوں گائوں کے آباد ہو کر
ہر ایک کھول کھول کر یہ معلوم ہو
جو گائے کے نیچے اور گائے کے
اور چھپ گئے ہیں اس طرح
آدمی سے غلامی کے اور کرنا جو
دیکھ کر اس کا غلام ہو کر غلامی
چھوڑ دے اور ساقی باقی بے ایک
جام سے بھی صرف نکالے ایک گلام
پاسے کہ تو دونوں جان کے
ازینوں سے بھول جائے ۳
یعنی آسمان کی گردش آسمان
کو مہر نہ دیکھو پھر پھر پھر
دیکھ دیکھ کے تمام دیکھ کر
باز غلامی پر آمادہ ہو

	رباعی	(۶۰۲)
ایک گاؤں کو دگر ہفت ستر زہر زہر میں زہر زہر زہر زہر زہر زہر زہر زہر زہر		گاویں پر آسمان نامش پر دیں چشم خردت کشائے چوں اہل یقین
	ایضاً	(۶۰۳)
شاید کردن دے ندانی کردن چنداں بستر زہر کہ دانی کردن		بر موجب عمل زندگانی کردن استاد تو روزگار چاکدست است
	ایضاً	(۶۰۴)
در میکہ آن روح فزائے دل من گفتم خورم گفت بے دل من		دیشب بے سر صدق صفائے دل من جائے من آورد کہ بستان بندش
	ایضاً	(۶۰۵)
گزارے و سوسہ سود و زیاں تا باز رہی تو از غنیمت ہر جہاں		لے آگے توئی خلاصہ کون و مکاں یک جامے از ساقی باقی بتاں
	ایضاً	(۶۰۶)
جز خوردن غصہ نیست یا کندن ہاں واسودہ کسے کہ خود نیامد کج ہاں		چوں حاصل دمی دریں شور تاں خرم دل آگے زیں جہاں و دیرت
	ایضاً	(۶۰۷)
بر خود داری دو نوع مردم را داں یا بے خبری از خود و از کار ہاں		از گردش ایں دائرہ بے پایاں یا با خبری تمام از نیکے بدش
	ایضاً	(۶۰۸)
تا چہ حقیقت نامہ پس پودہ ہر دہ از تو دو جہاں پرتو تو از ہر دو ہر دہ		جانہاں کہ گشت و لہا ہمہ خوں لے باطلت خرد و دگر و دہ
	ایضاً	(۶۰۹)
بہتر نہار نہا ہدی و نہ پیرن	نیکو	مے خوردن و دگر دگر خاں گردیدن

لعل جہان بیک
تجدید سے ہوئے نردون کی
نور سے کاروانہ نردون کی
نیا کو رو بہان کر کے
خاکم کی ایک تپا اور
سپہی باتے اس کو پاک
خوشی سپاہی تو سپہی
گر گر جووں پر جان بنا
میں میں غافل رہ

سستی کی کاوش
غزل بیت بیکاری و وجود
مال پر فداغت کرانہ
نوشہ عمر کو بر باد نہ کر
سب سے بد بائی شرب
کی تعزیت ہی داف
ہوئی تو ادھر میر
روان کے معنی تھوڑے
عقد وہیں "۶۲۱" سی

دارم ز جفاے فلک آئینہ گون	وز گردش روزگار خس پر و زون
از دیدہ رخنہ بچو پیالہ پر آشک	وز گریہ بے بچوں صراحی پر فزون
(۶۱۸)	رباعی
زندے دیدم شستہ بر خاک زمین	نے کفر نہ اسلام نہ دنیا و نہ دین
نے حق نہ حقیقت و شریعت نہ یقین	اندر دو جہاں کرا بود نہ ہرہ این
ن خدمت (۶۱۹)	ایضاً
تا بتوانی میل بہ رندان می کن	بنیاد نشان روز و زہ ویراں می کن
بشنو سخن راست ز ختیام عمر	مے میخوردہ می زن احساں می کن
بشنو سخن عمر خیام (۶۲۰) ز قیام ایزد	ایضاً
اے را کہ وقوف است بر احوال جہاں	شادی و غم و رنج برو شد آساں
چوں نیک بد جہاں بسر خواہ شد	خواہی ہمہ روز دباش خواہی رماں
(۶۲۱)	ایضاً
روزیکہ ز تو گذشتہ شد یاد مکن	فردا کہ نیامدست نہ یاد مکن
ز آئندہ و بگذشتہ خود یاد مکن	ماتے خوش باش و عمر بر باد مکن
بر نامہ روز گذشتہ بنیاد نہ (۶۲۲)	ایضاً
اکنون کہ ز نہ ہزار دستان دستان	جز باد و لعل ز کف دستان دستان
بر خیز و بیا کہ گل بشادی می گفت	رونے دورہ داد خود زبتاں دستان
(۶۲۳) پشت	ایضاً
در چشم پیالہ جاں رواست رواں	در روج مجسم آں رواست رواں
در آب فسرہ آتش سیال است	در روج بلور لعل کا نست رواں
(۶۲۴)	ایضاً
روزیکہ مقدسان حساں کی مسکن	گردند سوار باز بر مرکب تن
چوں لالہ بچوں مژہ آغشته کفن	از خاک سر کوسے تو بر خیزم من

(۶۲۵)	رباعی	من بودم و ساغر شراب گلگون نوبت زن صبح صادق آید پیروں
(۶۲۶)	ایضاً	دی برب جوے مانگاری ہوووں در پیش نہادہ صدے کر گز گرش
(۶۲۷)	ایضاً	ازیں گنبد گردنہ ہر افغالی ہیں تا بتوانی تو یک نفس خود را باش
(۶۲۸)	ایضاً	از آئندہ ز رستن ماسودے کو در چنبر چرخ جان چندیں پا کاں
(۶۲۹)	ایضاً	بردار پیالہ و سبواسے و بخو کیں چسبے بے قدر بتان مہ رو
(۶۳۰)	ایضاً	سے آب حیات مضمرا ندر لب تو گر خون صراحی خورم مرد نیم
(۶۳۱)	ایضاً	آں قصر کہ چسبے ہی ز دہیلو دیدیم کہ بر کنگرہ اش فاختہ
(۶۳۲)	ایضاً	یا قوت ہے لعل پر خشانی کو سے گر چہ حرام در مسلمان مست
	ایضاً	چوں بادہ خوری ز عقل بیگانہ مشو

لعل بھلے آنے
اور بھلے سے کیا نہ ہو اور بھلے
تا ابد کا کار و پروا کسان کی دلالت
آسمان میں نشے پاگوں کی جان
پڑی جلی ہی کی گز گز مالت ہو
کہ دھواں تک ہر نہیں ہو پتھر
بھلے آنے اور بھلے کا کونا
انہو کا سلسلہ وہ قسم مہینی
لی و نہایت بے لاف ہو افقا
اور جسی درگاہ پادشاہ افقا
نہ رستے سے بھلے دیکھا کہ
اسی محل سے ایک سنگ و پتھر
فاختہ بیٹی ہوئی کو کو کو
کر رہی تھی کو کو سے مہینی
کسان چو کسان چو مہینی مراد
پتھر چو مہینی سے بنایا کہ
کسان بیہوش سے کہی ہو
بے لعل پر خشانی کسان چو
اور وہ مہینی کی راست

اور وہ مہینی کی راست
نہ رستے سے بھلے دیکھا کہ
اسی محل سے ایک سنگ و پتھر
فاختہ بیٹی ہوئی کو کو کو
کر رہی تھی کو کو سے مہینی
کسان چو کسان چو مہینی مراد
پتھر چو مہینی سے بنایا کہ
کسان بیہوش سے کہی ہو
بے لعل پر خشانی کسان چو

عسیم کنید اگر کنم بے خردی	کز باوہ عشق مست مستقیم ہر
(۶۵۶)	رباعی
لے من در میخانہ بلبست رفتہ	ترک بد و نیک ہر دو عالم گفتہ
گر ہر دو جہاں جو گوشت افتد بگوے	یرن بچوے جوست با شتم خفتہ
(۶۵۷)	ایضاً
ہر روز برانم کہ کنم شب توبہ	از جام و پیالہ لیال توبہ
انہوں کہ رسید وقت گل ترکم وہ	در موسم گل ز توبہ یا رب توبہ
(۶۵۸)	ایضاً
تے بغیر از کار جہاں، سیج نہ	بنیاد بہ بادست ازاں، سیج نہ
شدتہ وجود در میان عدم	اطراف بود تو در میان، سیج نہ
(۶۵۹)	ایضاً
این چرخ چو طاسی سست گول افتادہ	درے ہمہ زیر کال زبول افتادہ
در دوستی شیشہ و ساغر نگرید	لب بر لبہ در میانہ زخول افتادہ
(۶۶۰)	ایضاً
جاناں بکدام دست برخاستہ	کز طلعت خویش ماہ را کاستہ
غویان جہاں بیدار و آراستہ	تو عید برے خویش آراستہ
(۶۶۱)	ایضاً
مشتو کن چرخ پر آواز شدہ	مے خور ز کف ساقی دماز شدہ
کال کز کس مادر آمد و زہد ہوں	فردا بینی یکون زن باز شدہ
(۶۶۲)	ایضاً
پیرے دیدم بخوابستی خفتہ	وندہ کہ دشواریست نہ اتن رفتہ
مے خور وہ مست خفتہ و آشفتہ	آتش لطیف پیپا وہ گفتہ
(۶۶۳)	ایضاً

سلاسل: غز
 ہا وہاں تیرا وہ دیکھی میں
 اور میری بنیاد ہمار کی ہوئی
 اس وقت کہ میں نے کوئی نہ
 چرخ کی بنیاد ہمار ہو وہ کیا
 نظر کسی ہی میں نہ ہو کہ میرا
 وہ روزی وہ در میان عدم کی
 کہ ہے نہ خدا اور اخوان نہ
 تو یہ وجود کہ میں بگوں ہی نہ
 اُن کے درازت کی کہ نہ ہو
 وہ نہ ہو کہ اس کے لیے
 تیرے جہاں کو کتنا پرکھ گیا
 تو کتنے اس کے ساتھ پیدا ہو
 کہ تو نے سب کو شکر کیا
 کہ تو نے ہاں کو کتنا پرکھ گیا
 حسیان جہاں کو کتنا پرکھ گیا
 بنے نہ ہو کہ تو نے
 کہ میں نے کیا نہ ہو کہ تو نے
 ہوتی نہ ہو کہ تو نے

غره چہ شوی بسکن و کاشانه	بر عمر کہ هست حاصلش افسانه
ہمخانہ آبادی و تو افروزی شمع	بر رگہ زریں چہ سازی حسانه
(۶۶۳)	رباعی
دل دست بطرہ طبرناوردہ	جام مے خوش دلی لب ناوردہ
افسوس بسر رسیدہ روز عمرم	روزے بمراد دل بشب ناوردہ
(۶۶۵)	ایضاً
ساقی مے خوشگوار بردستم نہ	واں ساغر چوں نگار بردستم نہ
آں مے کہ چو زنجیر بہ پیچید بر خود ہنار	دنیوانہ شدم بیار بردستم نہ
(۶۶۶)	ایضاً
ساقی بصبوسے مے ناب ندرہ	مستان شراب را شراب اندرہ
مستیم و خراب در خرابات فنا	آوازہ بعالم حسد اب اندرہ
(۶۶۷)	ایضاً
دانی زہرے افتاد دست چہ راہ	آزادی سرو و سوسن اندر افواہ
کیں وارودہ زبان لیکن خاموش	واں است دوسد دست و لیکن کوتاہ
(۶۶۸)	ایضاً
دنیا بمراد را نہ گیر آخر چہ	وین نامہ عمر خواندہ گیر آخر چہ
گیرم کہ بجام دل باندرے صد سال	صد سال دگر باندرہ گیر آخر چہ
(۶۶۹)	ایضاً
گویند حشیش بہر دستنگی بہ	وز جام شراب و نغمہ چہنگی بہ
در مذہب کا ملاں چہیں ماند راست	یک قطرہ مے ز خون صدنگی بہ
(۶۷۰)	ایضاً
لے رفتہ و باز آمدہ و خم گشتہ	نامت ز میان مردمان گم گشتہ
ناخن ہمہ جمع آمدہ و سخم گشتہ	ریش از پس کون در آمدہ دم گشتہ

لے تو سکن
کاشانہ سپاہی و متوجہ اور
عمر کیا اترتا ہے جگہ ناپسند
افسانہ بجائے جو کہ تیرے ہیں
میں بجانہ بادی یعنی ہوا کے ساتھ
تیرے ہمارے جو چھوڑتے ہیں جلا نا چھوڑ
سجستہ سچیں گے سچے سچے
لے تو بارہ خوشگوار مجھے لے لے
ساعتیں اب بہر اہم پرکھ دے

آواز کی ہوا میں نہ بفرستیں
مجھ کو اندکے اندکے پرکھ کر دے
کوئی غریبی ضرور دیکھیں اور میں بھی
ان کی یاد میں پڑا ہوا ہوں
تھکے صلح و کہ سر دوسوں
کو آواز دے گا ہوا کی دھج کی
دھج کی دھج کی دھج کی دھج کی
زبانوں کے فانیوں کی اور اس
سوا ہتھ میں لگ کر دیکھیں انہوں

نہیں ہے
جس کو بھلا کر سب سے بڑا
اپنی مٹی پر اور جام
مٹا دے تو پھر کیا ہے تم تو
کالوں کے درمیں
اپنی مٹی پر کیا ہے تم تو
فن کو بھلا کر دے
سے زیادہ بھلا کر دے

(۶۶۱)	رباعی	اگر اسے پراق است و گریز و زده از قهر فلک سیج کسے جاں نبرد	مغز و مشو بدوست ده روزہ امروز مشو شکست و منہرا کوزہ
(۶۶۲)	ایضاً	از درس علوم جملہ بگریزی بہ ز اس پیش کہ روزگار خونت ریزد	واندر سر زلف دلبر آویزی بہ تو خون منتر بہ در قدح ریزی بہ
(۶۶۳)	ایضاً	بگزر صبا دامن گل چاک شدہ در سایہ گل نشین کہ بسیار این گل	لبس دجھاں گل طربناک شدہ از خاک برآمدہ است بر خاک شدہ
(۶۶۴)	ایضاً	از ہر صبح بجز منے است کوتاہی بہ مستی و قنندری و گمراہی بہ	مے ہم ز کف بتان خمر گاہی بہ یک جرعه مے ز ماہ تا ماہی بہ
(۶۶۵)	ایضاً	ما نیم بطفت حق تو لا کردہ آسنا کہ عنایت تو باشد باشد	وز طاعت و معصیت تبرا کردہ نا کردہ چو کردہ کردہ چوں نا کردہ
(۶۶۶)	ایضاً	تا چند مسجد و منار و روزہ ختمیام بخور بادہ کہ این خاک ترا	در میکدہ ہامست شواذ در پوزہ کہ جام کنند و گم مسبوگہ کوزہ
(۶۶۷)	ایضاً	جانیت دریں راہ خطرناک شدہ بس بگذری کہ بگذرد بر من و تو	تن زیر زین ز نیکے بر پاک شدہ ما بخیبر از ہر دو جہاں خاک شدہ
(۶۶۸)	ایضاً	لے نیک نکردہ و بدیہا کردہ	وانگاہ بطفت حق تو لا کردہ

سلا زرد کرد
مبک دامن گل چاک
بوی ادریں گل کمال
دیگر فتنہ بوری
اوست کمینت بان داد
گل سبایی بوم
زندگی گذار کو کویہ چوں
بست می فتنہا سپاس
اور بست می فتنہا
ہوے بتی سلف
لے و جنس تو تنگ
سنا او بلدی سنا
یتا جو را سکه بج
طفت نہ تو بجز
یکتا جو کہ ہم تجا
سرفروہ بیکہ سیکہ
دیں جو کام سبکی
ز سکه بلدی نہیں
پکتا ہستی

بر غفویکن تکسیر کہ ہرگز نہ بود	ناکر دہ چہ کردہ کردہ چوں ناکر دہ	(۶۷۹)	رباعی
لے در دہ بند گیت یکساں کہ و مہ	وز ہر دو جہاں خدمت در گاہ تو بہ	(۶۸۰)	ایضاً
نکبت توستانی و سعادت تو دہی	یارب تو بفضل خویش بستان بدہ	(۶۸۱)	ایضاً
از آتش و باد و آب خاکیم ہم	در عالم کون در ہلاکیم ہم	(۶۸۲)	ایضاً
تا تن با ما ست در جہانیم ہم	چوں تن بر درواں پاکیم ہم	(۶۸۳)	ایضاً
ماؤسے و معشوق و صبح لے ساقی	از ماہنود تو پہ نصوح لے ساقی	(۶۸۴)	ایضاً
تا کے خوانی قصہ نوح اے ساقی	پیش آرسک لے احتیج لے ساقی	(۶۸۵)	ایضاً
دردہ سے لعل مشکبواسے ساقی	تا با ز رہم ز گفت گواسے ساقی	(۶۸۶)	ایضاً
یک کوزہ سے بدہ ازاں پیش کہ دہر	خاک من تو کند مسبواسے ساقی	(۶۸۷)	ایضاً
زاہد نہ بزد کرد سوداے ساقی	زیر کہ عمل عیاں نموداے ساقی	(۶۸۸)	ایضاً
ہر کن قرح بادہ تو زوداے ساقی	کاہد زازل انچہ کہ بوداے ساقی	(۶۸۹)	ایضاً
شمع است شرابے ماہتا لے ساقی	شاہد ز شراب ہم خراب لے ساقی	(۶۹۰)	ایضاً
از خاک بر آریں دل پیر آتش	بر باد مدہ بیار آب اے ساقی	(۶۹۱)	ایضاً
دردہ قدحے ز لعل نابلے ساقی	بر گیر ز آتش ہم آب لے ساقی	(۶۹۲)	ایضاً
تا عقل گریبان دلم خواہد داشت	دست من دامن شراب لے ساقی	(۶۹۳)	ایضاً

لے ہر سب
 جس نہوار آب جنگ
 بنے ہر دو عالم کون
 اور چک میں پست ہو
 بین جینک کہ جہنم
 خانم جہنم پر دین
 آری ہر دو جہنم
 در جہنم تو ہم
 جہنم میں دین
 تاہم نے زہر افکار
 نگرے ساقی کو عالم
 نواہیے کہ وہ شہر
 وینار اور کیا کام لیا
 لہا و شراب کا قح دہر
 کو کا خدا تو بیا دہی
 ہوا میں نہ ہو تو کیا
 گیا ۱۵۵ عہد باری
 آسی

بشگفت شکوفہ سے بیارے ساقی	دست از عمل زہد بدارے ساقی
زان پیش کا جل کمیں کندرونے چند	جام سے العل لڑھے یارے ساقی
(۶۸۷)	رباعی
ہنگام صبح سرست فروش لے ساقی	ماوے و کوے سے فروش لے ساقی
چہ جالے صلاح است خموش لے ساقی	بگذر ز حدیث زہد و نوش لے ساقی
(۶۸۸)	ایضاً
چوں بہت زمانہ در شتاب لے ساقی	بر نہ بلفہم جام شراب لے ساقی
ہنگام صبح قفسل بردر زده ام	سے وہ کہ بر آمد آفتاب لے ساقی
(۶۸۹)	ایضاً
آہنا کہ ز پیش رفتہ اندازے ساقی	در خاک غرور خفتہ اندازے ساقی
رو بادہ غرور حقیقت از من بشنو	بادست ہر آنچہ گفتہ اندازے ساقی
(۶۹۰)	ایضاً
چوں سے نہ ہر اجل اماں لے ساقی	دردہ قدح شرب ہاں لے ساقی
غم خوردن بہودہ نہ کار دل ماست	با این مہ و سہ وزہ در جہاں لے ساقی
(۶۹۱)	ایضاً
در سنگ اگر شوی چو نارے ساقی	ہم کجا جل کند گذارے ساقی
خاکست جہاں غزل بخواں کمطرب	بادست نفس بادہ بیارے ساقی
(۶۹۲)	ایضاً
تا چند نہ یابین و ہر ات اسے ساقی	بنویس مہینا نہ ہر ات اسے ساقی
روز یکہ ہر ات ما بھیجنا نہ بر نہ	آں روز بود شب ہر ات لے ساقی
(۶۹۳)	ایضاً
صبح خوش و خرم است خیر لے ساقی	در شیشہ بکن شراب ز شب باقی
بایار خوریم و ہمیش را تا ز کانسیسم	ایں یکدم عمر را کہ مستند امانی

یہ زمانہ در شتاب سے مارا دنا دینا
 گو "سہ" جو لوگ پہلے سے
 پہلے سے اور مال فروشوں کو بیچنے
 ہیں لا شرب بلایا سب کما یار اور
 انہیں ہے "سہ" اگر کوئی پتھر
 بیانی کی طرح جا کر روئے ہو جائیگا
 اُن کوئی بھی موت نہ درمیان کی گئی
 آج کل ہاں ہی ہو پتھر کی گئی
 زندگی کو بجا و جگہ سے مٹ جائیگا
 غزل رعبان خاک کے ادھے
 ساقی شراب ز نفس سنی رہی
 آج کل ہاں ہی ہو پتھر کی گئی
 میں ہاں دل سے مروت کا بات
 دوسرے ہاں کے لفظ سے سننے
 حشر "سہ" نہ درمیان کی گئی
 نوبت لے لے لے اور کوئی دوسرے
 بعض شخصوں نے اس کے لئے
 آواز کے لئے یہ کہیں نہیں
 یہ جان اس کو کہتے ہیں
 جو اپنے باپ کی زبان سے
 سہ اور لے لے لے
 اس کے لئے حشر "سہ" دینے سے
 "عبد الباقی" کہتے ہیں

مستم ز گناه و زرجا ہشیام	امید ز رحمت تو دارم یعنی
(۶۰۲)	رباعی
سازندہ کار مردہ و زندہ تویی	دارندہ این سپنج پراگندہ تویی
من گر چه بدم صاحب بن تویی	کس را یہ گستر کہ آفرینندہ تویی
(۶۰۳)	ایضاً
لے چرخ دلم ہمیشہ غمناک کنی	پیرا ہن خرمی من چاک کنی
بادی کہ من رسد تو آتش کنیش	آبے کہ خورم در دہم خاک کنی
(۶۰۴)	ایضاً
خوش باش کہ سچتہ اند سودے تودی	ایمن شدہ اند ہمتناے تودی
تو شا دہری کہ بے تقاضاے تودی	دادند قرار کار فرداے تودی
(۶۰۵)	ایضاً
اگرین مے مرا شکستی ربی	بر من در عیش را بہ بستی ربی
بر خاک فگندی مے گلگون مرا	خاکم بدہن مگر تو مستی ربی
(۶۰۶)	ایضاً
لے دل چو بہ بزم آں صمغ بستنی	از خویش بریدی دہر و پوستی
از جام فنا چہ جرعه نوشیدی	از بود و نبود گاں بہ کلی رستی
(۶۰۷)	ایضاً
گم گشتہ نہاں مے کس نبائی	گم در صورت کون و مکان پیدائی
ایں جلوہ گری بخویشتن نبائی	خود عین عیانی و خودی بینائی
(۶۰۸)	ایضاً
برنگے دم دوش سہوے کاشی	سمرست بدم کہ کردم ایں او باشی
با من بزبان حال می گفت سہو	من چوں تو بدم تو نیز چوں من باشی
(۶۰۹)	ایضاً

سلاہ ابروئے
 یعنی من را یک عالم بویازن
 سلاہ دل جو دوا
 یعنی منی غفلت میں پشاور
 و سنا پناہ کیسے شوق
 کہ اس کے غلو پیدا
 اور ہم جہان فانی کیا
 دہم و زندہ دل آدمی
 ساقیست چو نیک
 سچہ تبیہ ایہ
 چیتا ہی کہ کسی کو پنا
 سنے نہیں کہتا سب تو
 دوسری دوسری چیز
 کہ ہے چویری نا پناہ
 سہا اور یہ جلوہ گری
 صحت تیرے ہی ہے
 یعنی جو بھی بیان
 ہوا تو ہی بنائی ہو
 آجی

(۷۱۷)	رباعی	اگر هست ترا دریں جهان دست سے پیش از من و تو بیا زمود ندبے	ہاں تانزنی بے مئے و ساقی نفسے دنیا نہ کند وفا ہرادرہ سے
(۷۱۸)	ایضاً	سائے دہر بگردہ ہائے خود معترفی نعمت بختاں وہی وزجت کساں	در خالفتہ جو رستم معتکفی نہیں ہر دو بہرہاں نیست خری یا خرنی
(۷۱۹)	ایضاً	زہار کینونکہ می توانی بارے کین مملکت حسن نشانہ جاوید	بردار ز خاطر عزیزے بارے از دست تو ہم ہر دوں و دیکبارے
(۷۲۰)	ایضاً	چوں جس مرا خاصہ براند ساقی چوں و اما نم برسم خود بادہ وہ	صد فصل ز ہر نوع براند ساقی وز صد خردم در گذر اند ساقی
(۷۲۱)	ایضاً	بر گیر ز خود حساب اگر با خبری گوئی بخورم بادہ کہ می باید مرد	کا دل تو چہ آوردی آخر چہ بری می باید مرد گر خوری ورنہ خوری
(۷۲۲)	ایضاً	پیرے دیدم بجانہ اخصائے گفتائے خور کہ بچو من بسائے	گفتم نہ کنی ز رفتگان خبائے رفتہ کہ کسے باز نیاید بارے
(۷۲۳)	ایضاً	بر کو زہ گرس پریر کردم گزے من دیدم اگر ندید ہر بے بصرے	از خاک بھی نمود ہر دم بستے خاک پر دم بکف ہر کو زہ گرسے
(۷۲۴)	ایضاً	بر گیر پیالہ و سبیلے دجوبے بخام بسوی سبزہ زار و لب جوبے	

سائے زار و لب جوبے
چون تانزنی بے مئے و ساقی نفسے
دنیا نہ کند وفا ہرادرہ سے
اگر ہستی تو بیا زمود ندبے
ہاں تانزنی بے مئے و ساقی نفسے
دنیا نہ کند وفا ہرادرہ سے
سائے دہر بگردہ ہائے خود معترفی
نعمت بختاں وہی وزجت کساں
در خالفتہ جو رستم معتکفی
نہیں ہر دو بہرہاں نیست خری یا خرنی
زہار کینونکہ می توانی بارے
کین مملکت حسن نشانہ جاوید
بردار ز خاطر عزیزے بارے
از دست تو ہم ہر دوں و دیکبارے
چوں جس مرا خاصہ براند ساقی
چوں و اما نم برسم خود بادہ وہ
صد فصل ز ہر نوع براند ساقی
وز صد خردم در گذر اند ساقی
بر گیر ز خود حساب اگر با خبری
گوئی بخورم بادہ کہ می باید مرد
کا دل تو چہ آوردی آخر چہ بری
می باید مرد گر خوری ورنہ خوری
پیرے دیدم بجانہ اخصائے
گفتائے خور کہ بچو من بسائے
گفتم نہ کنی ز رفتگان خبائے
رفتہ کہ کسے باز نیاید بارے
بر کو زہ گرس پریر کردم گزے
من دیدم اگر ندید ہر بے بصرے
از خاک بھی نمود ہر دم بستے
خاک پر دم بکف ہر کو زہ گرسے
بر گیر پیالہ و سبیلے دجوبے
بخام بسوی سبزہ زار و لب جوبے

۱۔ دلق شیشہ خور
سنان سے مار دے
کے شیشے فریاد
"سلا تو مجھے جو کچھ
کتاب اور آرا کہہ سکتا
ہر اور سچے مجھے بیش
معاویہ پہناتا تھا
اگر میں کو یہ ہوں
میں خود نکلا اگر کرتا
ہوں کہ پڑھنا یہ کہ
کیا نہ کوئی کہ تو نہ
ایسا کہ کسی کو
اس کا بیس کا اور
کی نہیں کہ
عبدالباری اسی

(۷۲۰)	رباعی	
روئے کہ دلم برنگی بی یابی	در گنج دلم بے حسرت بی یابی	
در بحر و دیدہ ام اگر غوطہ خوری	گر گم نہ شوی مردم آبی یابی	
(۷۲۱)	ایضاً	
دردہ سے لعل لالہ گون صافی	بکشت از حلق شیشہ خون صافی	
کامروز برون ز جام می نیست مرا	یک دست کہ دارد اندرون صافی	
(۷۲۲)	ایضاً	
تا کے غم آں خورم کہ دارم یابی	وین عمر بخوشدلی گذارم یابی	
پڑکن قدرج بادہ کہ معلوم نیست	کاین دم کہ دست بر دم برآرم یابی	
(۷۲۳)	ایضاً	
سے بادہ ناپے سے مے مینائی	چند اں بکشم ترا من شیدائی	
کنز دور مرا ہر کہ بہ بیند گویر	سے خواہ شرب از کجائی	
(۷۲۴)	ایضاً	
آدم چو صراحی بود و روح چو سے	قالب چوں نے بود صد سے در سے	
دانی چه بود آدم فاکی خبیام	فانوس خیالی و چراغی در سے	
(۷۲۵)	ایضاً	
باد در قناعت کن و آ باد بزی	در بند سنزونی مشو آ را د بزی	
منگر بہ سنزونی ز خود و غفہ مخور	در کم ز خودی نگہ کن و شاد بزی	
(۷۲۶)	ایضاً	
از دور پدید آمدہ ناپاک سے	وز دور جہنم بہ منش پیر سے	
بشکست صرا جہم کہ غم شش کم باد	وانکہ چو سے لطیف مرے چو منے	
(۷۲۷)	ایضاً	
از دیر بدوں	پوچستہ مرا لحد و بیدیں گو سے	
بامیں تو ہر پنجہ گوئی از کیں گو سے		

من خود مقرر ہر انتخاب گوئی ہستم	انصاف بدہ تر از سد کیس گوئی
(۴۳۸) تبسم بکین	رباعی
از آمدن بہار و زربستن و سہ	اور این وجود ما ہی گرد دے
مے خور مخور از ندہ کہ گفت است حکیم	عنہاے جہاں چو زہر تر یا قش مے
(۴۳۹)	ایضاً
تا درق تست استخوان در گھسے	از خانہ تقدیر منہ سببوں ہے
گردن منہ از خیم بود درستم زان	منت کش از دوست بود عاقبت طے
(۴۴۰)	ایضاً
گر ریشہ زین مجملہ آباد کنی	چنداں نبود کہ خاطرے شاہ کنی
گر بندہ کنی بلطف آزادے را	بہتر کہ ہزار بندہ آزاد کنی
(۴۴۱)	ایضاً
گویند مخور مے کہ ہلاکش باشی	در روز مکافات در آتش باشی
ایں ہست ترا زہر دو عالم خوشتر	ایں یکدم کز شراب بر خوش باشی
(۴۴۲)	ایضاً
از کبر مدار، سبج در دل ہوے	کز کبر بجائے ز سیدست کے
چوں زلف بتاں شکستگی عادت کن	زاں پیش کہ بگسلد ز تار نفسے
(۴۴۳)	ایضاً
تا کے ز غم زمانہ محزون باشی	با چشم پر آبے دل پر خون باشی
مے نوش و بعلیش کوش و خوشدل میباش	زاں پیش کزین دائرہ بیروں باشی
(۴۴۴)	ایضاً
دنیا نفسے دمن در و یک نفسے	اندر نفسے چند تو اں ز دلفسے
شکرانہ آنکہ زندہ خوش میباش	ایں عالم ہے وفا نادر بہر کسے
(۴۴۵)	ایضاً

یہ رباعی اسان
کی تفسیر میں دی کہ اگر
تو دنیا کو آباد کرے
تو اسکا ناناؤ باب
نہیں دی کہ بتائیکہ اس
کے خوش کرنا نہیں دی
اگر تو کسی آزاد دی
جس کے سبب سے
اپنا غلام بنائے تو
پاس سے بہتر ہے
کہ ہزار غلاموں کو
جو اس کے دے
عبدالباری رحیمی

	رباعی	(۶۶۳)
آخر ز خودم چرا حیرامی کردی سرگشته بهایم حیرامی کردی		اول بخودم چو آشنایم کردی چون ترک منت نبود از رو نخست
	ایضا	(۶۶۴)
ناگاه ز سوز سینه صاحب جالے یاریت چون لبه و شبے چون ساسے		از دفتر عمر می کشودم فاسے همی گفت خوش آس کسے که در خانه او
	ایضا	(۶۶۵)
معذوری اگر در طلبش می کوشی تا عمر گرانمایه بدارا نفسروشی		آس مایه دنیا که خوری یا نوشی باقی همه رایگان ترار و هشار
	ایضا	(۶۶۶)
از جمله گریه باشد هم از سسے بس ترک سے مغانه کردم سسے		من ترک همه کردم و ترک سسے آیا بود آنکه من مسلمان کردم
	ایضا	(۶۶۷)
سے نوش چو در جهان آفت ناکس انکار که برخاک سسے در خاکس		تن زن چو بزر فلک بسیماس چون اول و آخرت بجز خاکس نیست
	ایضا	(۶۶۸)
کاسوده دسے را بنفیسے بنشانی میدار مصیبت که عجب نادانی		گر شادی خوشی دران میدانی در ماتم عقل خوش بنش هم عمر
	ایضا	(۶۶۹)
دانی که چرا همی کند فوسه گری کز عمر شبے گذشت و توبه بغیری		هنگام سفیده دم خروس سحری یعنی که نه دند در آسینه صبح
	ایضا	(۶۷۰)
یا این ره را بسر رسیدن بودی		سے کاش که جاسے اگر میدن بودی

در روزی که ما را کشته
 کویست از خود و دیو و پری
 کوشش که با جان و بیانی
 سوسه که در حال کساده
 فنون با درو ساسه که در آن
 در نری که منان بود از کون
 نین ۱۱ سله یعنی نایک
 اشتکار که در منصفه از کون
 رتبه که در تو با نایک
 بین تو با نایک که در
 کاش که در نایک که در
 از خود شلی که در نایک
 بیک که در نایک که در
 مرا از نایک که در
 سسے که در نایک که در
 سسے که در نایک که در
 عقل که در نایک که در
 از نایک که در

که نایک که در
 جو آس

تمام رباعیات عمر خیام در این کتاب است

اکاش از پیکر صد هزار سال ز دل خاک	چون سبز هاسید نو مسیدن بودی
(۷۷۱)	رباعی
لے خوشتم سو خوشتم سو خوشتم	دے آتش دوزخ از تو افرودختی
تا که گوئی که بر عزم حمت کن	درین حق را تو کئی بر حمت آموختی
(۷۷۲)	ایضا
لے دل می و معشوق کن در باقی	سالمش رہا کن و کن ز راقی
گر پیر و احمدی خوری جام شراب	و اں حوض که مرقعاتش باشد ساقی

تمام شد

خاتمه طبع از جانب کارپردازان مطبع

پس از حمد و ثناء بر سر آید باری بفرست سلیم و صاحبان ذمه مستقیم که در میدان سخن طسرا فر
 بکار زبانی و بطلاقت لسانی قصب سبق ربوده اند برین گونه روشن باد که درین جزو زبان مجرب
 نادر با عیادت که چون شاهان چهاربرواز حسن خلق با عناصرا بر بزم مشمول است مانند سبیل صفات
 بحل ناز و نگوله از جرس لفظه بسته بر چار صفحه در زبان سبیل کوی مشغول یعنی کلام بلاغت نظام معروض
 بر با عیادت عمر خیا هم که سخن آفرین الامقام در تنظیم بوزن باغی گونه سابقه از شعر
 روزگار ربوده چنانچه حضرت ثلث از بیل نواخوان گلزار غزلیات است بدان مشابه این مصنف شیوا
 زبان عند سبب نغمه سرکه چمن دار با عیادت طوطی قلش در شیرینی گفتار شیله عداوت بارست
 نوسه قمری سردستان با ضرب کلامش صافی در روان را بکلی انوار از آن کاک که گیاه به پیش نیست
 ارتسام توصیف آن فرد به مثل بهرستی حواس غمزه اندرین ششست جنت بیرون زامکان است
 هنگامیکه از چار سو خواش طبع این کتاب را جواب در رسید با را اول نسخه صحیح به بلاش بهم رسانید
 تصحیح لائق و تحشی مل غوامض نهجیکه پسندید نقادان سخن باشد با بهتمام فراوان غاده قبول بر کشید
 و شش بار باس پوش الطباع گردید اکنون که فروخت شده و در باب ثنوت بفرط اشتیاق طلبکار پیش
 شدند لاجرم به تصحیح تمام و نظر ثانی مولوی عبد الباری آسی از نسخا سه عهد قدیم مهتابه
 کرده آمد چون اکثر با عیادت از عاده صحت خارج بود به تصحیح و مقابله صحیح کرده شد و سخن که
 فی زمانه نسخه بهتر و صحیح تر ازین نسخه دیگر بنظر نخواهد رسید حواشی او را بطرز نو بزبان
 تبدیل کرده شد چونکه رواج زبان فارسی در میان نیست بحال بنویس حواشی از دو آیه شده بود
 در مطبع نامی فنی تیج که اوقات کفایت با بهتمام بهم نوی مطهر سپهر نشاند به ماه جون ۱۳۵۹
 علیه طبع دوم کرد ایزد بخون مقبول عام کند

